

~~1129-9~~
~~123~~

ЛМА

43

Л. А. ЯКОВЛЕВ

**КОЛХОЗЈАС
ЈОНМÖдÖМ
ЈЫЛЫС**

СССР-са ЦІК III-ад ГЕГ-
ГІА ВЫЛЫН дОКЛАд

**КОМІ ГІЗ—1933
СЫКТЫВКАР**

Handwritten characters, possibly a page number or title, located in the top right corner.

100-111

~~5-107~~

Коми-3
2-1083

Ж. А. ЯКОВЛЕВ

КОЛХОЗЈАС
ЈОНМÖdÖМ
ЈЫЛЫС

СССР-са ЦК III-д GEG-
GJA ВЫЛЫН доКЛАД

Г.П.Б. в ЛНГР.
Ц. 1933 г.
Акт № 377

КОМІ ГІЗ 1933
СЫКТЫВКАР

**Яковлев. Колхозјас јонмөдөм
јылыс.
Вужөдөма роч вылыс.**

Изд. № 19 Тираж 3000.
Упол. Облита № А— 61
Заказ № 1732.
Сдано в набор 11/І—33 г.
Подписано к печати 16/ІІ—33 г.
Редактор М. Доронин.
Тех. редактор В. Поляков.

I. Коллективизацијалон да кулачествоос бырöдан политикалон итогјас*)

ВКП(б) ЦК да ЦКК öтүвја пленум вылын мијан партијаса вожд Сталин јортон вöчöм докладын, сиктын ужалöм жылыс сижö висталöмын да ЦК да ЦКК öтүвја пленум шуб-мјасын ставнас да тырманаа вöчöма итогјас сылы, мыј лои бостöма советјас властөн вијму овмöсын вит вога план ноль воби тыртöмөн, коллективизација да кулачествоос бырöдан политика нубöдöмөн.

Сы позда мем.лоб докладлыс сижö жүкбисö, кытби виставсö колхоз течöм да кулакöс бырöдан политика итогјас жылыс, вöчны сöмын основнöй фактјас вайöдöмөн, кодјас нöшта öтчыд вынсöдöбны Сталин јортон вöчöм анализлыс да выводјаслыс вескыдлуисö.

Öнija кадö, кычi тöданныд, колхозјасö котыртöма 14,5 млн. дорыс ужжык овмöс 1928 воын 400 сурс овмöс пыдди.

Мијан странаын вијму ужалан основнöй рајовјасас коллективизација кызвынсö (в основном) помалöма.

Разипела посны овмöс пыдди, кодјаслы збылвылö вожд мунöм вöли тупкöсa, сүздöбны вермытöмја, да кодi вöли кулакөн партичöм (эксплоатација) быдмöмлы подувöн, пöшваөн, кодвылын быдмис тајö партичöмыс—котыртöма 200 сурс дорыс ужжык колхозјас—збылвылö гырыс предпријатöјас. Колхоз вылö шöркөдөма воö 400 гектар көча.

Тајö лыдпасылдөн тöдчанлуныс лоб гöгöрвоана, орчöдны-кө сижö сещöм факткөд, мыј сич шуана гырыс кулаккöй овмöсјаслон мијан странаын вöли ужжыксö 15-20 гектар көча.

Коллективизацијалыс öнija ыжтанас став значенчöсö донјалöм боксан зев колана сещöм факт, мыј сиктын важбөн гöла

*) Пенатајтöма жөннöдöдöмөн.

өлүмүсүлөн да 1928 воын өбөлбөм өбөлжөтбөм өмбөсүлөн кыз жүкөнүс өнү котьртбма колхозжасө да пөлзүтчөнү сени став ужилан кблүнас (средствами производства) став колхозник-жасыскөд өткөдө.

Фактжаслөн ибд группа лоб колхозжасын көза плөщад жылыс. Кызг төданныб, СССР-ын көза плөщад совхозжас да колхозжас бьдмөм подвылын содис 21 млн. гектар вылө 1928 во серт да 30 млн. гектар вылө вожабө серт.

Сөмын тајө лыбпасжасө совхозжас да колхозжас бьдмөм подвылын көза плөщад паскалөм жылыс вайөдөмыс оз-на пет-көддлы нөшта став пол. ө, көдл өлө вөчбма колхозжасөн көза плөщад паскөдбмын. Казгыштам, — мјан өмбөла төдөнү сөщөм факт, мьј 14,5 млн. кресчанскөј двор, көдјас котьрт-чисны колхозжасө да көзбны өнү 90 млн. гектар дорыс (унжык, — 1928 воө, кор најө өлөны өткаолысжасөн-на, көлөснм сөмын 60 млн. гектар.

Кытыс лөі тајө 90 млн. гектар дорыс унжык колхознөј көзаны?—60 млн. гектар гөгөр көза влөисны асөмыныс колхозө пырыс өткаолысжас, кулчество яс, кызг классөс, бьрөдан пол-тика нублөгөн најө содгсны асөмыныс көзасө кулак щөт вылө 12 млн. гектарыс не ещажык; государство өтсөгөн најө ужалөны өткаолысжасөн чинтөм көза плөщадөб 8 млн. гектар гөгөр да сыыө өгдөр выл мујас ужалөмөн паскөдөснү көза плөщад 10 млн. гектар.

Өнү тајө-нүн вөсталө сөјө производственнөј пөзбмун жылыс, көдјас өм колхозжаслөн л көдјасөз, ферт, сузөдчыны ез вермыв өткаолыс өмбөс. л тајө ставыс сек, кор колхозжасыс нөшта томө -на: 50 пр. на пыыс котьртчисны 1930 вөса арсаньыс 1931 вөса тулысө.

Фактжаслөн көймөд группа лоб колхознөј уж производ-төлнөт жылыс. Мындабн унжык вермана луныс өмбөсөсө кь-пөдны колхозжасын өткаолыс өмбөсжас серт, петкөдлөнү кыскасан вын (вагло) испөлзүгтөм куза фактжас.

1932 воын колхозникжаслөн өтө кыскасан вын вылө өлө вөб 7,5 га көза, а өтка өмбөсжасын 1928 воө өтө кыскасан вын вылө өлө вөб сөмын 4 га. 1932 воын өтө колхознөј двор

вылө вöли вöб ö га көчө, а öнi öтнi öвмöс вылө 1932 воын 8,1 га көчө.

1928 воын госуларствöлы колхозяс сетисны сöмнн 4 пр. став заготовитöм нан пiсыс, а 1932 вöб колхозяс сетисны 80 пр. став заготовитöм нансыс; 1928 вöб госуларство бостiс колхозясые 1,5 пр. став заготовитöм хлопок пiсыс, а 1932 вöб госуларствöлы колхозяс сетисны 80 пр. унжык став заготовитöм хлопкөсыс; 1928 вöб госуларство бостiс колхозяс-сан 1 прöчөнтөс ещажык шабдi, 1932 вöб колхозяс сетисны госуларствöлы 60 прöчөнтөс унжык став заготовитöм шаб-дiсыс.

Колхозяс лöины мiжан странами тöварнöй прöдукцiя осно-внöй вöчысöсөн. Тажö вермöмжэссö мi бөсöм, кэтышта,—көт ескөн колхозясые 1 томöс-на, гырыс öвмöс бурлуон да МТС стрöйтöм пыр госуларство öтсöгөн.

Госуларствöнi бөржэ кужим вонас колхозясöсö жон технi-ческöй базаөн вооружитöм могыс лöсöдöм 2.446 МТС, сы пiыс 1.306 зерновöй, 329 свэскловичнöй, 217 хлопковöй. Тажö МТС-яслөн öнi-нын основнöй капиталыс 600 млн. шэйтис ун-жык, код пiыс 300 млн. шэйт дөныс лöбны тракторяс.

Колхознöй муяс вылын öнi-нын ужалöны 80 сурс тракто-рыс унжык, кодяс рул сэжын 200 сурс гöгөр колхозник—трактористяс, 2 сурс дөрыс унжык комбайн, сурс мöд мукöд бур машинаяс — колта көртэвлан, нанч вартан, 7 сурс дөрыс унжык автомобил да с. в.

Тракторнöй парк обслöживэйтöм могыс лöсöдöм капi-талвöй ремонт нуöдан 685 мастерскöй, кодясын 3 сурс дөрыс унжык сверлитчан да токарнöй станокяс. Отсалöны колхознöй öвмöс кыпöдны да велöдöны колхозникясöсö выл машинасыөн вöдiгчыны 8 сурс дөрыс унжык агрономяс, 8 сурс дөрыс унжык механикяс да с. в.

1932 воын МТС-яс обслöживэйтiсны пöштi жын колхознöй көбэсö (45 млн. га).

Таво выл МТС-яс стрöйтöмөн да важ МТС-яслне трак-торнöй паркöсö сөдiгöмөн госуларствöлөн колхозяслн öтсöг лөб нöштэ-на ыжыд.

Медберианд, жортјас, фактјаслѳн бѳрја грунна, кодјас пырбын сетѳ, кытѳн делѳыс бѳдѳ-на вѳлѳ зев жеб,—сѳдѳ скѳт вѳдѳм (живѳтнѳвѳдѳство). Тѳ ставнѳм тѳдѳаннѳм, кушѳм ыжѳм урѳн скѳтѳвѳдѳмлы вѳчѳс кулачѳство, кодѳ бырѳдѳс скѳт, да уна колхознѳклѳн гѳгѳрвѳтѳмлун, кулак влѳжанѳм улѳ шѳдѳмѳн, кодјас колхозѳ пырѳганѳс чѳнтѳсны асѳыныс скѳт лыд. Кѳт тајѳ ставѳс ѳ вѳлѳ, тајѳ вѳјасѳ лѳл лѳсѳдѳма колхозјасѳн вѳлѳ база скѳт вѳдѳм паскѳдѳмлы.

Ѳнѳ 200 сурс колхозјасѳн ем 90 сурс ферма, кытѳнѳ лыдѳысѳѳ 5,5 млн. гырыѳ скѳт, 2,6 млн. порѳ да 5,6 млн. ыжда кѳѳа.

Тајѳ ставѳс тѳ адѳаннѳм, мѳј збылѳ вѳлѳ:

СССР-са основнѳј вѳдѳму вѳдѳтан рајѳнјасѳн коллѳкѳтѳ-вѳзѳнѳја кызѳынѳсѳ ештѳдѳма;

колхозјас, кыѳѳ вѳдѳму овмѳсын ѳж органѳзѳутѳмлѳн вѳлѳ общѳствѳнѳј соціалѳстѳчѳскѳј форма, вермѳсны ѳкѳдѳ;

лѳбѳдѳма коллѳкѳтѳвѳзѳутѳчыс вѳдѳму овмѳсѳс облѳсу-жѳвѳјтѳм могыс зев ыжѳм тѳхнѳчѳскѳј подѳу;

кулачѳствоѳс, кыѳѳ классѳс, жугѳдѳма ѳ унѳжык уѳчалѳс крѳстѳнѳныс мѳзѳдѳма кулак кабѳлаѳыс да нарѳтѳдѳмыс;

орѳдѳма капѳталѳзмлѳн вѳужѳыс сѳкѳтын, бырѳдѳма пѳшѳ-ва, кытыс петлѳс југдывѳлытѳм гѳла олѳм сѳкѳтын,—ѳтѳ-кѳ, кулакјаслѳн нарѳтѳчѳм,—мѳд-кѳ.

Мѳјан ем-нѳн дас ѳурсѳсѳн гырыс дохѳдаѳ (рѳнтабѳлнѳј) колхозјас, кодјас кыпѳлѳсны асѳыныс тѳхнѳчѳскѳј вооружѳн-ностѳ, урожајсѳ аслѳныс мујаслыс да бурмѳдѳсны аслѳныс шленјаслыс олѳсногѳс сѳ ыѳѳѳ,кодѳѳ ѳз вермѳ сѳдѳдѳчыны не сѳмын гѳла ѳтѳкалыс, нѳ ѳ кулацкѳј капѳталѳстѳчѳскѳј овмѳс.

II. Колхозјасѳн кулачѳство колѳсјаскѳд вермѳсѳмын могыс јылыс

Ме вѳжа ѳнѳ сылан, мѳј унѳжык колхозѳсѳлѳ торкѳны ѳспол-зѳутѳмѳсѳ став бур торјасѳѳ, кодјас пунктѳма колхоз нѳга

производством, сылан, кушом ськьдторјас паныдасоны колхозјаслы асламыс туј вылын, сылан, кыч да кушом ногјасом совет государстволон да колхозјаслом врагјас злбны шыкбдны колхозној производство да кушом воропјасыс, кушом бружјбс, кодбс совет власт сувтббб тајб врагјаслы паныд.

Тіјанлы быдбнлы тбдса опыт вылын, медвојдбр урожај идралбмы да ыань заготовкин, медса-нин Војвыв Кавказын, Украинаын да Ніжнеј Волгаыи, кыч кулакјас да подкулач-ныкјас, важ төргбвбјјас, жежыд офіцерјас да мукбд сещбм важ јбз, кодјасбс мі вбтлм производствотоыс, злбны торкны колхозлыс ужбс. Мі најбс павбдбм, кыч производственбј вын, но кыч јбз најб олбны. Најб злбны сујбны колхозјасб, медым торкны производстволы, медым кбстны најбс пышкбссаныс, а мукбд дырјі весбг медым вбчны колхозбс совет властлы паныда бружјббн. Тајб, јортјас, абу вбгчыстбмтор. 1929 воын-на апрел тблысын Сталин јорт аслас сорныи „всскыдыв кежбм јылыс“ вбставлс:

„Ез-на вбв історіјамн сецбмторјыс, медым кулыб классјас асвблзбн летчсны сцена вылыс, ез-на вбвлы історіјамн сецбм торјыс, медым кулыб буржуазја ез пробужтлы аслас вынјаслыб бстаткјасбс сы вылб, медым кутны ассыс олбмсб Бур-л лоб мјан улысса совет аппарат, лбб омбж, мјан воцб мунбмыс, мјан наступатбмыс кутас чнтавны капіталбг элементјасбс да бырбдны најбс, а најб, кулыб классјас, кутасны падмбдчыны нббм вылб вбцбдтбг („Вопросы Ленинизма“, 401 лбстб).

Тајбс воцвыв адчс XVII партконференцја, код індс, мыј торја учасокјас вылын, торја кадјасб лоб-на клас-сбвбј тышлбн јосмбмыс, кбт і лонм ыжыд вермбмјас да успехјас. Фелбмс вблс сыбз, мыј некымын МТС-јасын да трактороцентр аппаратмн вблб востбма вредбтелскбј гуса оргамізацја, код і ассыс ужбс паскбдлс вел унъ МТС-јасын да кбні сулалсны важ офіцерјас, інтеллігенцјалбн контр-революцїоннбј элементјас да кулакјас. Менам мог вбставны тіјанлы, кушом вогбн, кушом методјасбн вермабнм тајб

жугдбм, но помбчыс абу-на вїдм ужалыс крестанолбн да совет государстволбн врагјас. Прїмер пїддї вадбда ужсб контрреволюцїоннїй вредїтелскїй органїзацїялыс МТС-ын Тїхореккїй раїонын, Водыв Кавказын.

Тадї МТС-ын вредїтелскїй группамн вблї 15 морт, на пїын бухгалтер, завхоз, цїдководјас, брїгадїрјас, тракторїстјас, клафовшїкјас. Тадї группалбн составыс—лїбс кулакјас, лїбс кулакјаслбн матысса рбдвужыс.

Со кыдї тадї вредїтелскїй бандамс ремонтїрујтїс тракторїссб:

„Увжык тракторыс петалїс ремонтсб помбчыс лбсбдтбг; ремонтнїй брїгада јова зелбдлїс гадкабн подшїпнїкјассб, а сы вбсна кїпомыс моторсб леднм он вермы. Тракторсб леднысб ковмылїс мбд тракторбн букїр вылб бовлбмбн. Трактор ез удїтлы воны ужаланїнбчыс, кыдї подшїпнїкјас сгчылїсны да строїмс петыс тракторсб ковмывлїс мбд тракторбн кыскыны ббр мастерскбїб“ (Аладїн брїгадїрлбн, раскулаченнїй кулак пїлбн вїсталбм).

Водб Јаковлев јорт вадбдб тадї вредїтелскїй группамсылс вредїтбм прїмерјассб, кыдї најб тракторыс мавтассб ледалїсны, кыдї подшїпнїкјассб соталїсны, кыдї гбргїбн ббрбзда костјассб колалїсны гбртбг да с. в.

— Ташбм прїмерыс, вїсталб водб Јаковлев јорт, абу еша. Со кыдї врагјас асланыс лбглун вбснаыс зїлбны орбднм урожај да шыгїбдны сблбмсан ужалыс колхознїкјассб.

Мбд прїмер вредїтелстволбн, сбмын абу-нїн трактор вылын, а вбв вылын. Бара-жб вредїтелствосб тан котыртїлїсны кулакјас да вбвлбмїбз, кодјаслбн пессаыс сывббма-нїн, кодјас прбзводствомыс шыбытбмабб да кодјас бнї бнд ногыс зїлбны торкны колхознїй крестанстволыс да государстволыс їнтересјассб.

Водыв Кавказын ем „Фен Урожаја“ нїма колхоз. Со кодї сужбма весїкбдлана должностјасб тадї колхозын: 4 брїгадаса брїгадїрлбн революцїјабз вблї парбвбї] вартан ма-

шіка да 160 десатіна му; першога конух Улжанко Григорієв—воблм дворянін, белогвардеєц, мѡд конух Улжанко Іван—воццаслѡв вок—воблм дворянін белогвардеєц да а е н і к і а о ф і ц е р; кожмѡд ко т у х Кравченко—дворянін, революцїабѡз сылѡн вѡлі 120 десатїна му, служїглїс аджутантѡн фемїкінскѡй комендант ордѡн ортча станцїаын.

Со кычї ужалїсны тајѡ јѡз: конух Улжанко бостлїс суткїѡн 7 кгр. пыѡ, медым сїѡн кїстыштавны шыщѡм їзас куїмьє лувнас. А вѡвјасѡ сїѡ вердлїс ѡтї їзасѡн. Сы вѡсна уна дас вѡв кулалїсны щмгїєсла.

„Фен Урожаја“ колхоз опыт вылын нѡшта ѡтчѡд позѡ адчыны, кущѡм суслун колѡ классѡвѡй врагїас бѡрсан вїзѡѡмын, кычї тајѡ классѡвѡй враг сујѡ колхозын быд должностѡ, медым сѡмын жугѡдны колхознѡй ужсѡ да кущѡм суслун колѡ честнѡй колхознїклы, медым їє лѡчны тајѡ врагїасѡ колхознѡй овмѡс дїнѡ.

Нѡшта ѡтї прїмер Новоѡдесскѡй рајонувса колхозьє Українаын. Таи конухѡ сујѡма кулак Генчар, кодї важкѡм кѡртмѡн бостлїс 30 десатїна му, кодлѡн вѡлі сложнѡй молѡылка да кодї 1929 воин-на вѡлі кулакѡн. Колхозѡ сујѡмѡн сїѡ шыкѡдїс жыи вѡвсѡ колхозлыс.

Нѡшта прїмер см їлыє, кычї врагїє прїспособлївајтѡ, гѡлѡ ѡртѡѡ, сѡвет власт ѡр сулалысѡн пекїѡѡѡ, медым сѡмын торкавны колхознѡй крестанствѡлы да госуларствѡлы.

Вѡжыв Кавказын Фемїбекскѡй МТС сујѡмаѡв: тракторнѡй старѡѡ брїгадїрѡн Кондратенко, важ жежыѡ офїцер, кодї лѡкыє сотлїс подшїпнїкїас; Суворѡв—жежыѡ офїцерлѡн пї, сујѡма старшѡй тракторїстѡ, жугѡдїс кык трактор: Левченко—кулак, сујѡс брїгадїрѡ, сотїс трактор да бѡкѡ вузалїс ѡ сурє шагї дѡн запаснѡй частїас. Сен-жѡ главнѡй бухгалтерлѡн ѡтсасысыс ѡжыѡ купеч, учѡтчїк Сахо—офїцерлѡн пї, Овїщевко—старшѡй щѡтѡвод—поп пї.

Ташѡм вредїтелствѡлѡн ѡтї вїчыс.

Сїѡ јѡна паскалїс Кубаѡ вылын, кѡн саботаж вѡсна гѡрїгѡн да кѡзїгѡн уна рајонїасын урожаїєс вѡлі јѡна ѡмѡл—нан быд-мїс шѡѡ да јѡгѡє.

Тан вѣлѣны уна случајас кыѣ сурѣ гѣрѣмѣн, кѣјдысјас гусавлѣм, лѣк ногыс кѣѣ нормас чѣнталѣм.

Гѣгѣрвоана, кушѣм мог сувтѣдѣны вредѣтельсјас тракторјас жугѣдлѣмѣн, вѣвјасѣс щыкѣдѣмѣн да лѣка гѣрѣмѣн да кѣѣ-мѣн.

Мѣд туј, код куѣа мунѣм колхозлѣн врагјас—тајѣ колхознѣј ембур таргајтѣм. Лѣзѣј вѣјѣдны кымынкѣ прѣмер сы могыс, медым ужалыс крѣстана мѣжан странаын тѣдѣс, кушѣм ногѣн вермасѣ кулак да кушѣма суса кодѣ вѣѣдны на борсам став колхозникјаслы да став ужалыс крѣстаналы мѣжан странаын.

Вѣжыв Кавказын-жѣ „Пут хлѣборѣба“ колхозын кулакјас, кодјас сурѣмаѣс правленнѣѣ, ѣѣбѣсны учогыс гусавлѣм вылѣ 1000 центнер быдсама культурајас да 300 центн. кукуруза колѣсны сѣсмыны стѣпын.

Сѣјѣ-жѣ Вѣжыв Кавказын Полтавскѣј станицын „518“ ныма колхозын прѣдсѣдѣтел Шумѣлов ѣѣбѣс 300 пуд ид аслас пѣ ордын. Сѣјѣ-жѣ колхозын кулакјаслѣн шѣјка колѣс кѣѣтѣг 100 га, а кѣјдысјасѣѣ гусавлѣс.

„Новаја дѣревна“ колхозын, Вѣжыв Кавказын, колхоз правленнѣѣ сурѣбѣм кулакјас вузавлѣсны ѣткѣолюсјаслы 160 пуд колхознѣј нан, а заготовка куѣа ѣбязѣтельствѣѣс тыртѣм вылѣ да кѣјдысјас вылѣ најѣ ез адѣыны нан.

„Комѣнтерн“ колхозын контрѣволюционѣј группѣн вѣскѣдлысјас вартѣн прѣвојѣа лунсам-жѣ заводѣтѣсны чукѣртны нансѣ гуса амбарјасѣ да таѣнас чукѣртѣсны нансѣ 27 амбарын да некытѣѣ сѣјѣс ез 1 пас јыны. Сен-жѣ контрѣволюционѣј группѣын вѣскѣдлысјас вартѣн машѣнаѣо прѣјѣсны кык борд, а сы вѣсна 3-4 јукѣныс наныслѣн шыбытчылѣс.

Со кушѣм фактјас. Нансѣ таргајтѣмѣн, асланыс јѣзлы, лѣдырјаслы, кодјасез ужавны, нансѣ сѣталѣмѣн, колхозјасѣ сурѣбѣм кулакјас да подкулѣчникјас, вѣж јѣжыѣ офѣцерјас да тѣргѣѣвѣјјас Вѣжыв Кавказын кѣсјылѣсны орѣдны госуѣдарство воѣын колхозникјаслѣн ѣбязѣтельствѣѣс тыртѣм, зѣлѣсны колѣдны сѣлѣмсам, бура ужалыс колхозникјасѣс нанѣтѣг. Тајѣ јѣзлыс манѣврјасѣѣ тѣ тѣдѣванныѣ. Тулысыѣ, кор колхозник-

јас ужалисны, најб сепалисны уж выль петыјае выльи.
Најб виотавлисны: „Ужис дуракјасос тбдо“. „Мы-но мунап
лужавнысб, теныд мукбдјас дорыс ужжык алы мыј колб. Су-
лалан-кб колхозын—колхоз нантб теныд сетас, ужалан кб
он ужав“. Кор делбис воис урожај ідралбмб, тајб-жб јбз
лептисны зык—кбн-нб „справедливостыс“, кбн-нб „равенст-
воыс“, мыјла-нб бтјас бостбны нан, а мукбдјаслы абу, — да
бостисны котыртавны став мерзавецсб, лофырсб колхознбј
пробукија гусавлбм выль, колхознбј нан таргајтбм выль
сбвет государствоос да буржык колхозникјасос пбрјалбмб.

Сбвет власт кадын адис кулакјаслыс тајб вредителскбј
мановрјасосб. Сталин јорт Ленин ногбн чорыда суатбдбс бтужа
собственност виббм јылыс вопроссб нбшта ар заводичбгбн-
на. Сек вблб лббма бтужа собственност виббм јылыс за-
кон. Ти тбданяд, мыј тајб вывти колана закон колхозјасос-
јонмбдбм вбсна. Тајб законыс кучкб пролетариат диктатура меч-
нас колхозлыс став врагјасосб, колхознбј овмбслыс став враг-
јасосб. Тајб законыс—подув революционнбј законност чорбд-
ббм выль. Тајб законсб чорыда олбмб нубдбмыс дорјас кол-
хознбј крестанствоос сјб врагјас усласбмјасыс. Со, јортјас,
кущбм вблб косасан кык вбчыс мјанлы враждебнбј классјас
коласјаслбн, кодјасосб жугбдбма, но помбчыс абу-на вибма.

Сбмын тајбн делбис оз помас.

Сещбм вредителсб, коді жугбдлб трактор лбб шыкбдб вбв,
лбб гусавлб колхознбј нан кутны абу вывти сбкыд, а ку-
тан-кб—сен делбис тыдалб. Сен быд колхозник виоталас:
тајб моргыс жугбдлбс трактор, сјб злс вайбдны шыглунб,
тајб сбвет государствблб да колхозјаслбн враг; тајб мор-
тыс шыгјбн вибс вбв,—шыгјбн вибны колхознбј вбв вермас
сбмын ужалыс јбзлбн враг,—накажитам сјбс чорыда бтужа
собственност јылыс закон серти, тајб мортыс гусавлбс нан—
мыждам сјбс немжалитбг.

Сложнбјжык делбис сек, кор враг ужалб кышалан ма-
новрјасбн. Со, бостам-кбт, бти колхоз Рудманскбј рајоныс
Нижнеј Волгаыс, кбн колхозлбн правленнб торјбдбс четад
јземі выдб 1,5 сурс пуд нан. Бытббкб ескб і бур делб,

етісны нан јаслі выдѣ, —кодї-но муно јасліны наньд? Со-
мын мыла-но тан 1,5 сурс пуд нан,—јаслас-жѣ чельд пид-
дї вѣліны вѣвјас і најѣ тамда нан ѳз сојны. А делѣы сыны,
мыј јаслі выдѣ 1,5 сурс пуд нан сѣтѣм нїм улын кулакјас
да кулак агентјас гусавлѣны колхознѣј нан да ордѣны нан
заготовкајас.

Мѣд прїмер: XVI партсїезд нїма колхоз ЦЧО-ын. Танї
котырѣма ѳтувја сојан-јуан. Мыј ескѣ сен омѣлыс? Кодї
вермас шыасны ѳтувја сојан-јуан лѣсѣдѣмлы? Нѣкод. А
колхозјаслѣн врагјас-кулакјас тајѣ ужсѣ сїз пунктїсны, мыј
ѳтувја сојѣм-јуѣм нїм улын сѣтавлїсны не ѳтї кілограммѣя
нан сојыс выдѣ—жѣд ног-кѣ—таргајтїсны нансѣ.

Увалы тїјан пѣвсыс тѣдса факт, кодї вѣлі Ореховскѣј
рајѣнын днєпропетровскѣј округын, кор рајколхозсојуз
сѣтїс прїказ торїѣдны фонд 6 сурс порѣ вѣѣм выдѣ, кор
став порсыс колхозјасын вѣлі сѣмын 2 сурс јур. Бара-жѣ
гѣгѣрвоана, мыј тїјан-кѣ 2 сурс порѣ, а тї торїѣданьнд кѣрым-
јас 6 сурс выло, а вѣшта сѣк, кор нан заготовка планјас
ѳбу-на тыртѣма, тајѣ лѣб збыл выдѣ кулакѣј манѣврѣн,
государство воын колхознїкјаслыс ѳязателствојассѣ тыр-
тѣм ордѣм, тајѣ лѣб ѳрганїзованнѣја гусасѣм да колхознѣј
прѣзводстволын ѳтувја пѣдѣв куза кучкѣм.

Быдѣвлы гѣгѣрвоана, мыј тан врагѣд аїчыны да пазѣдны
сѣкыдѣжык воца случаяјас дорыс, кѣт ескѣ сїјѣ колхозјас
јѣнмѣдѣм куза ужыслы сїз-жѣ ѳпаснѣј, кыцї і сїјѣ, кодї жу-
гѣдлѣ машїнајас да шыкѣдлѣ вѣвјас. Тајѣ јѣзыс мѣдѣржы-
кѣс сыс, кодјас жугѣдлѣны машїнајас, најѣ пасталѣны „доб-
рачѣкјаслыс“ маска, ужалыс крестанаѣс дорысѣмѣјаслыс маска
да кыјѣны тајѣ вугыр вылас бѣрѣ колѣм колхознїкјассѣ;
најѣ пѣлтѣны рваческѣј настроїеннѣјассѣ бѣрѣ кѣ ѣмжык колхоз-
нїкјаслыс, мѣдым тајѣн жугѣдны ѳбщественнѣј пѣдѣвсѣ кол-
хознѣј прѣзводстволыс, ордѣны економїка бѣксан да кїстны
колхозсѣ.

Мїјан мог, мог став колхознїкјаслѣн, кодјаслы дѣна
колхозыс, мог став колхознїкјаслѣн, кодјас сѣлѣмеан ужа-
лѣны колхозыс, мог став колхознїкјаслѣн, кодјас мунѣмы дѣ-

дырҗаслы да дармоҗеҗаслы паныд, мог став колхозлыдн, кодҗас зилды тыртны асыныс обязательствоҗаско государство воҗын, кодҗас зилды бурмодны асыныс олдомс—петкодны ердо да подтыны ташом враҗаско, кодҗас летчысбны „другҗас“ ним улд, кызҗи воҗса враҗаско, кодҗас жугодлыны машинаҗас да цыккодны ввҗаско.

Колхозҗаско сугом вредителҗас да кулакҗас зилды исползуитны бырдтом-на частнособственническој мовнеамско колхозникҗаслыс. Наҗо зилды исползуитны доверчивостко сиктса уна коммунистҗаслыс, кодҗас оз ачыны да оз кужны кутны враҗко, кодҗи разбдчма колхозној масса повсын, либо кодҗи сугебма кушомко должносто да ветчысбма советској роботны нимон. Наҗо исползуитны лодырҗаско, дармоҗеҗаско, кодҗас вҗодды колхозса ембур выло, кызҗи гусалан тор выло. Наҗо исползуитны сис небылунсco журнудыҗаслыс колхозҗасын, МТС җасын, вҗаму органҗасын да уна коммунистҗаслыс.

Тажо элементҗаској вермасом выло программаҗас, җортҗас, сетбо Сталин җорт висталомын сиктын уж җылыс. Тажо висталомчылдн сиктын уж пунктом боксан тобчаналуныс нбшта ыжыджык, сҗибн промышленникҗас воҗын хозяйственникҗаслыдн могҗас җылыс, висталом дорыс, кон Сталин җорт кыподис тижанлы быдонлы тодса вермомлы квайт индод. Тажо висталомсco колдо пуктыны подулдн сиктын уж бурмодомын не сомын партиној организацијаҗас вҗод, но җ советској да хозяйственној став организацијаҗас вҗод, меҗса-нын вҗаму да МТС-лы органҗаслы.

Ти ставынд тобанныд, мыҗ колхозҗаско сугом враҗас зилды бовтны ас кдо местаҗас, кодҗас корта бны учоткод. Наҗо гбдбровобны, мыҗ тажо позицияҗас—щотоводҗас, учотчикҗас позицияҗасан медкокныд лыҗлыны колхозсco да орбдны колхоздыс производствосco.

Щотовод да учотчик абу-нын сещом ыжыд должн, мыҗ еско сетко җонаско зилды сугебны, сомын фактыс висталдо, мыҗ конгрессолюционној вредителҗас, кулачество да подкулачникҗас меҗса-нын зилды пырны тажо должностҗаско. Учотсco орбдомон кокныджыка, буржыка поҗо котыртны гусасом „Январ 9 лун“ колхозын Башкириҗанын колхозо сугебм шаҗка ез пасҗы

вогън зев ыжыд преступленъббн* (Ленін, XXII (т. 164 л. 6.—
„Кыз организуитны ордъббм“).

Со кыч висталб Ленин жорт таяб вопрос кузымс. Тасан
и корам СССР-са Центральнб Исполнителнб Комитетлыс сес-
сбасе шуны:

„ 1) Щбктыны колхозса правленнбжасб шбтоводжас, бух-
гатвержас да колхознб эмбур учот нубдыежас должностжасб
пуктавын честнб, провереннб жббс, коджас оз кужны пбржав-
лыны колхозжасб да государствоб;

2) Колхознб эмбур, колхознб уж да колхознб урожаж
вылб учотын быд пблбс пбржавлбм колб лыдфыны кулаклы
да антисоветскб элементжаслы отсасббн, кыч колхознб эм-
бур таргайтны злбм да сы вбсна сјбс колб мыждыны бт-
јва собственност вјбм жылыс 1932 во август 7 лунса закон
серт;

3) 1933 во чбжбн колб нубды общественнб прбверка да
весапбм колхозса шбтоводжасбс, завхозжасбс да амбаржасын
стбрбжасбс;

4) Колхознб шбтовод воцб жежлб пуктысб колхозса прав-
леннбн да вынббчб аслас должностас рајисполкомбн“.

Сисбм јбзлы таяб вермас петкббчыны вывти чорыдбн.
Ми сисбмкбб лыдфысны огб вермбј дај оз поц. Мијанлы колб
ужавны сјз, кыч велбдбс Ленин жорт. Оз поц нескыны, мыј
кызвын колхозникжасыс ошкасны СССР-са Центральнб Испол-
нителнб Комитетлыс таяб шубмсб чоннас да ставнас.

III. Колхозжасын уж дбсциплна јонмбббм

Таяб бти медыжыд мог. Тјјан пыс бьдбн, серт, тббб да
сбгласитчас сјбн, ыжыд производстволбн техникамс корб уж-
ын чорыд дбсциплна кутбм. Ыжыд овжбс вермас овны сб-
мын, кор лбб дбсциплна пуктбма, бб кыч сјбс панбма уна јбз-
лыс да машинажаслыс уж јтбмбн. Бостам сещбм пример:
бтка олыс вундб, сылбн мыјкб понда сувтбс вундан маши-
наыс,—гбгбрвоана, мыј сек оз ужав ачыс, колокб нбшта гб-
тырыслы да нбшта семја пбсыс кодлыкб лбб јужалбмыс сувт-

лыны. Ҷик мѳдног колхозыни: муно брiгадаса ѳвено—3
вундан машина. Отырjѳн ужалѳны jѳз вундан машина до-
рын, пелѳсјас ышкѳмын, чукѳртѳмын, течѳмын. дугдiс-кѳ уж-
алѳмыс ѳтi лiбѳ кык вундан машина, сек сулалѳны не сѳ-
мын ѳтi, лiбѳ кык морт, кыз сiјѳ вѳлi ѳткаовмѳсын, сувтѳ
ужыс группалѳн морт 10-15-лѳн, оз-кѳ унжыклѳн. Бостѳј лу-
бој тракторној брiгадабс: ужалѳмын бѳд сiкас сувглѳм,ас,
трактор ас ужын бѳд сiкас торкѳсѳм,ас лѳб, мѳј сулалѳны не
сомын тракторјасыс, ѳд трактор ужкѳд jтѳма вѳла брiгада-
јаслѳн ужыс, кодјас пiновтѳны да кодѳны. Тажѳн торјалѳ
ыжыд овмѳс. Ыжыд овмѳслѳн ачыс техникаыс панѳма торја
ужјас котыртѳм мѳда мѳдыскѳд jтѳчѳмѳн: тајѳс бура гѳгѳрво-
iсѳны мiјан страваса колхозык-крѳстанаяс, кор најѳ вужiсѳны
ѳтка овмѳсјассан ѳтувја гырыс овмѳсјасѳ. Ҷик гѳгѳрвоана, мѳј
некушѳм ыжыд овмѳс ѳсцiплiнатѳг оз вермы бура овны.

Тi тѳданныд, мѳј Јѳеын 1918 восањ не сѳмын дасјасмо,
а Ҷик еојасыс сувтiсѳ уж ѳсцiплiна вопросѳ, ѳтувја ужын
јона тѳваршескѳј ѳсцiплiна лѳсѳѳм вопросѳ. ѳсцiплiналѳн
важ подувјас,—шулiс сiјѳ,—ѳнi абунiн. Вѳлi крепостычѳс
ко-помещiчѳј ѳсцiплiна, сiјѳ вѳлi унжык jѳвыслы каторжыкѳј.
iзѳевайтчан ѳсцiплiнаѳн, бѳд ѳсцiплiнаѳн. Сiјѳ помещiчѳј
ѳсцiплiнасѳ вејсѳ капiталiстичѳскѳј овмѳслѳн ѳсцiплiна. Сiјѳ
вѳлi шыг ѳсцiплiна.

Мi ештѳдiм крепостык-помещiкјаскѳд дај капiталiстјаскѳд,
сыкѳд шѳѳ ештѳдiм најѳ шыг да бѳд ѳсцiплiнајаскѳд, мi
стрѳитам колхозјас, ѳтувтiм колхозјасѳ мiллонјасѳн ѳткаоыс
овмѳсјасѳс. Важѳн ѳтка овмѳсын-кѳ вѳлi сiз, мѳј код ез код,
сiјѳ колтi нантѳг, то ѳнi колхозын лѳбыр вермѳ на вѳшта
надејтчыны сы вылѳ, мѳј сылыс уж пажѳ вѳчiс кодкѳ мѳд, а
нансѳ век-жѳ бостас ачыс.

Вот мѳј вѳсна ѳнi, кор коллектiвизацјасѳ кызвынас мi
ештѳдiм-нын, кор колхозјас кодѳны 90 мiллон гаше уна,—
колхозјасын выл уж ѳсцiплiна jылыс вопрос, ѳтувја уж ѳсцiпл-
лина jылыс, гѳгѳрвоыс колхозык ѳсцiплiна jылыс,—сувтiс кыз
ѳнi медыжыд, медшѳр вопросѳн колхоз прѳизводство
котыртѳмын.

Тані мем бара ковмас каттышты тїяны сы жылы, мыҗ
вїставліс та жылыс Ленин жорт.

„Тажо могыс зев ськыд, но од благодарної могыс, сы
всьна, мыҗ сьмын сек, кор мї практыческоҗа решїтам тајос,
сьмын сек лоо тувјалом мїҗанон капиталїстическоҗ общество
гуалав гортїо медборја кертїувсө“ (Ленин, XXIII т. 44 л. 6.).

Нбшта та куза-жө Ленин жорт вїставліс таҗ:

„Торїон ыжыд ғнїманно пуктыны ужалысҗаслыс тьварїшес-
көҗ дїсциплїна кыпөдөм да жонмөдөм вылө да быд боксан
налыс асыҗыс вьрмїстчөмсө кыпөдөм вылө да кыв-
кутөм гөҗөрвоөм вылө. Тајө і лоо главнөҗыс, оз-кө ло
сьмын өнї торїон капиталїзмөс зїкөз вермөмын да средство
прїоїводство вылын частноҗ собственности ыжыдалөмөн лө-
дөдөм прїычкаҗас зїкөз венөмын“ (Ленин XXIV том, 101 л. 6.).

Вот кушөм төдчанасн пуктыліс Ленин социалїстическоҗ
общество лөсөдөм да стрөйтөмын уж дїсциплїна жонмөдөмлы.

Колокө торја морт гөҗөрвоө делөсө сїз, раз колхоз асвө-
ламыс өтүвтчөм өвмөс (од таҗї индөма арвел уставын, та куза
өмөс соҗасөн индөдҗас і Ленин жортван, і Сталин жортван),—
тө сїз кө, колхозын код көс,ө—сїҗө і ужалө. Кор-пө ас вөламыс
өтүвтчөма—кыз-жө позө мортсө шоктыны ужавны.

Вот тан, Мөскуаса облавтын, Старожїловскоҗ рајонын
колхозө сүҗсөм өнї кулак сорнїтс тащөм кывҗасөн: раз кол-
хоз асвөламыс өтүвтчөм, сїҗө лөб, кодлы окота—мун ужавны,
кодлы абу окота—сїҗө вермас не ужавны. Ог-кө көсҗы, ог і
ужав.

Ленин гөҗөрволис тајө делөсө мөднөг. Вот мыҗ вїстав-
ліс Ленин та жылыс.

„Лөз исторїяын ужлөн тајө зев ыжыд веҗсөмыс, мыр-
дөна ужсан ас вылө ужалөмө оз вермы мунны шылыда
ськыдторҗастөг, конфликтҗастөг, вужҗалөм даснан соҗысҗасөс
да најө бөрсө вөтлысысҗасөс чорыда өлөдтөг“ (Ленин XXII
т. 161 л. 6.).

Сїз-кө, лөсөдөны выл дїсциплїна вужҗалөм даснан соҗысҗасөс
өс да на бөрсө вөтлысысҗасөс чорыда төпөдтөг оз поз.

„Қолб закрәпитны сїџс,—шуб Ленин јорт,—кодбс мї асным бостїм, кодбс декретуїтїм, законїтїм, обсудїтїм, їндїм,—закрәпитны быдлуїја уж дїсциплїна јон формајасџ. Тајџ меџса сџкыд, но і ошкана мог, џд сџмын сїџс олџмџ пџртџм сетџ мїјанлы социалистическџ пџрадоқјасџџ. Колџ велџдчїны кџртавны џтїлаџ ужалыс массалыс став берџгјасыс петан тувсов визыв ва-код мїтїнговџ демократїзмсџ уж вылын кџрт дїсциплїнакџд, уж вылын кыв шутџџ џтї мортлы сџветскџ вескџдлыслы кывсџмџн“. (Ленин XXII т. 464 л. б.).

Тајџ ставсџ џнї лџб казтывны торїџн јона, сы вџсна, мыј мїјан колхозјасын емџс не еша јџзјас, кодјас визџдџбы колхоз вылџ меџса воц тақїкџн: „раз ме пырї колхозџ, сїз-кџ мем колџ ешажык увавны, а менам суседлы колџ јонжыка увавны, а нещыштны да бостны мем колџ унжык, а менам суседлы ешажык“. (Гџлџсјас: вескыд). Тащџм јџзыс пџшти быд колхозын-на уна код. Јџзлџн тајџ психологїямыс, кодјас, колхозџ пырџмџн колїсны нџшта зев уна частнособственнїческџ коласјассџ, кутас мїјанлы порџтны ужсџ колхозјасын не џтчыд-на.

Вот, кор тајџ јџз дїнас џтлаасасны кулак коласјас, частнособственнїческџ мџвпјас пџтачїтысјас, кор та дџрџ џтлаасасны быд сїкас мерзавецјас, мїјанџн жуғџџџм класс коласјас, кодјас став выныс зїлџны петкџдлыны, мыј колхоз—сїџџ безпорадок, сек бара-жџ мїјанлы колџ мџвпыштлыны, кущџм мерајас їндџвлїс Ленин џтувја уж дїсциплїна јонмџџџмџн.

Ленин їндџвлїс тащџм тор. Сїџџ вїставлїс тац:

„Сурсјасџн формајас да способјас кодџ лоны лџсџџџмаџс да практика вылын прџверїтџмаџс озырјас вылын, жулықјас да даснан сојысјас вылын учот да контрол аснысџн карса да сїктса коммунајасџн да поснї јачејкајасџн пуктџмын. Уна сїкасыс тан ем шогман дунсџ петкџдысџн, џтувја џтї пасџ мунџмын вермџмјаслы пџрукаџн: Россїјаса мујасџс быд сїкас лџк гагјасыс весалџм, жужїк—лудїкјасыс, озыр—пыщјасыс да с. в. да с. в.

џтї местын пукџџдасны турмаџ даскымын озырџс, дужїна жулықџс, дужїна жыи

„Капіталізмэан сoціалізмэ вужаи кадын классёвoй кoмыс оэб мыј ло сес, меd вiчны рoбoчoй класслыс iнтерессo, нaё 140-ык рoбoчoй группaяс да слoбјaсыe, кoдјас пыкеoмoн кутяcёб-ны кaпiтaлiзм прiвычкaяcё да кутoны вiдoдны сoветскoй гo-сударствo вылo вaжнoгoя: сeтны „сылы“ ужcё eщaжык да лoкжыкoс, a нeщыштны „сылы“ oбмcё унжык“. (Лeнiн ХХІІІ т. 213 л. 6).

Кoлoкo кoдкo кoлxoзникјас пiчe шуac, мыј кoлxoзaсын oнi дeлoыс буржык, фaбpикaясын cијo кaдјасo сepтi, кoр Лe-нiн aслac кaдo тa јылкe гiжлiс. Кoлoкo cурac сeщoм кoлxoз-нык, кoдi eскo зiлac cувeны да шуны, мыј мiјaн дeлoыс бур-жык, мiј, дeскaт, Лeнiн тaјoс вaјoдлiс рoбoчoјјaслы 1918 вoын, oнi вoыс мoд-нiн, дaј copныс oз мун рoбoчoјјac јылыс, a кoлxoзникјac јылыс, да кoлxoзникјaслы oз кoвны тaщoм вoздeјcтвијo мepaјaсыд. Coмын тa вoснa мe тaн вaјoдa oлoм-сыс кымынкo прiмepјac, кoдјаскoд лoб пaныдaслыны вывгi чaстo да кoдјac пeткoдлoны, кущoм лoкa сулaлo тa кузa дeлoыс унa кoлxoзјaсын.

Мeдвoцa прiмep—cијo „Oтpaдa Кyбaнcкaјa“ кoлxoз, Кpo-пoтiнскoй рaйoныс Вoјзыв Кaвкaзын. Тaјo кoлxoзoн кo-лaн вo, сepтi тaвo вoдi зeв улын урoжaјыс. Фepт, мыјтoмкo чiнтiсны урoжaјcё тaвo apca лoк клaмaтчeскoй уcлoвијoяc. Кыз тi тoдaнныд, кузa зepa пoвoдa сулaлoм вaјiсны урo-жaјлы нжыд вpeд, a мыјoн вiстaвны лoк урoжaјcё кyкyрyзa кузa, aвгyстa зepјaсыд oд кyкyрyзaыдлы oз-нiн вpeдiвны, a мoдapo, вeсiг coдгoны. A вoт мыјыи. Тa o кoлxoзын 5 пoлe-вoдчeскoй бpигaдa. Мeдвoцaс сeн 62 кoлxoзнык. Нaјo 62 кoлxoзнык пiчe 10 мopт нi oтчыд вoгoдoрoн aбу ужaвлoмны, a шyсoны кoлxoзникјaсoн да нaнтo, тoдoмыe, гyсaвлiсны унжык, кoдкo мyкoд дopыс, a 26 мopтoн вoлiны cиcтeмaтi-чeскoй пpoгyлјac.

Мoд бpигaдa. Сeн 50 кoлxoзнык, нa пiчe 6-oн нiбi aбу ужaвлoмны, 35-oн пoштi aбу ужaвлoмны, цyгдывтoг пpoгyл-јac вoчaлoмны.

Кoјмoд бpигaдa. Сeн 82 кoлxoзнык, нa пiчe 22-oн нiбi aбу ужaвлoмны, 25-oн пoштi aбу ужaвлoмны.

Номод бригада. Сен 87 шлен, на пые 26-он нѳм абу уж-
авлѳмны, 25-он пѳшти абу ужалѳмны.

Мед бѳрын, вѳтѳдѳ бригада. Сен 67 колхозник, на пые
26 сѳвѳем абу ужавлѳмны, 22-он пѳшти абу ужавлѳмны.

Кушѳм выводжас щѳктаннѳ вѳчны таѳѳ фактжасѳ? Ско-
дѳгѳ-лѳ таѳѳ колхозны сѳѳѳ ставыс, мыѳ жылыс гѳжлѳс юрт Ле-
нин? Ме думажѳ, мыѳ тѳ ставѳн шуаннѳ „скодѳгѳ ставнас
ѳ зоньгѳ“, ѳд таѳѳ-жѳ „Ограда Кубанскаѳ“ колхозны, кодѳс
буржык ескѳ вѳлѳ нѳмавны, „лодыржас ѳтрадаѳн“, тувѳсов кодѳ
нужатѳс 48-62 лунѳѳ, нанѳ шѳжѳм бѳетѳс 14-32 лунѳѳ, сорѳ-
малѳм 12-санѳ 52 лунѳѳ, пропашиѳѳ културажас ѳдѳ алѳм бѳетѳс
60 лун.

Вѳг, юртжас, кушѳм пѳрадокжаслы паныѳ мѳ кѳсѳам кыпѳдѳ-
ны став буржыкѳсѳ, мыѳ ем колхозжасын“.

Нѳшта прѳмержас вѳѳѳѳѳм бѳрын Яковлев юрт аслас до-
кладын вѳѳѳ вѳсталѳс:

Ферт, чужмыны таѳѳ фактжасѳе вѳнѳмла. Чудесаѳн ескѳ
вѳлѳ, артмѳс-кѳ мѳдарѳ. ѳд факт, мыѳ став колхозжас пые 50
прѳцентыс 1931 во тулысын мед вѳѳѳѳѳ-на кѳѳѳсны, кыѳ кол-
хозжас. Оз таѳѳ поѳ вѳлѳ вѳтчысны, мыѳ жѳзыс ставнас пере-
строѳтѳсны, вылпѳв велѳдѳсны, бырѳѳѳсны став навыкжасѳѳ,
привычкажасѳѳ аслас овмѳс жылыс каѳтылѳмѳсѳ да тащѳм реѳѳѳ
каѳѳн кутѳсны ѳгужѳа овмѳс вылѳ вѳѳѳѳны, кыѳ аслас овмѳс
вылѳ. А раз таѳѳ таѳ, мѳ ог вермѳѳ вѳтчысны чѳв лантѳ-
мѳн, кор самоѳѳѳѳ ставыс воас пѳрадокѳ: ѳсцѳплѳна, шу-
нѳкѳ, „бурмас“. Мѳ ог вермѳѳ лѳзны, мед лодыржас да дѳрмо-
ѳѳѳжас щыкѳѳѳсны ужѳѳ бур колхозныкыс. Мѳ ог вермѳѳ
лѳзны, мед лодыржас вашѳалѳсны: „ужыѳ-пѳ дуракжасѳѳ ра-
ѳѳѳѳ“. Вот мыѳ вѳсна, юртжас, корам тѳѳвалыс вылѳс, кыѳ сѳѳѳ
вѳлѳ сѳветѳѳс VI сѳезд вылѳн, подѳверѳѳѳтны, мыѳ Ленин юрт
ѳнѳѳм серѳѳ колхозжасын колѳ лѳны ставнас вѳѳѳѳѳа мед-
ыѳжыѳ социѳлѳстѳчѳскѳѳ правѳлѳыс: „Кодѳ оз ужав—сѳѳѳ оз соѳ“.
Гашкѳ емѳс жѳз, кодѳжас гѳѳѳрѳвѳѳѳы социѳлѳзмѳсѳ таѳ. раз соци-
ѳлѳзм, ме ужавны ог кут, а ме вылѳ кутасны ужавны мукѳѳ-
жас. Тѳѳѳмыс, тащѳм санѳн вѳѳѳѳѳмѳд „мен ескѳ мед еша-
жык ужавны, мед ужалас кодѳ кѳсѳѳ, уж дуракжасѳѳ раѳѳѳѳѳ“,

Бара-жэ лоі чіркома муыввса ужјас вылын ужалыс колхознікјаслыс лунуж.

Ме вайёда ташём прімерјасё сы могыс, медым ставыслы лоі гёгөрвоана, мыј тајё вопросјасыс ёні абу-ын торјі колхозјаслён частној вопросјас. Мі војдёрсё зік прёста дёверітлім тајё вопросјасё колхозсојузјаслы. Ёні тајё ужас јурнас колё пырны да кывкутны сетыс не сёмын віаму органјаслы, а щёщ і сёветјаслы да ісполкомјаслы.

Ем мында колё і мёд сікас прімерјас, кор лёсёдём нормајас вывті поснідёс, мыј ёсна лунужјас прёста лотёны.

Со „Червонна арміја“ колхозын лёсёдёммаё норма течсёгён 15 јур, ёткода ёті вёв вылё і кык ёш вылё. Кык ёш вылын ужалыс колхознік конна вёлі тытё тајё нормасё куім мында.

Мі-кё кёсјам прамёј ногён јонмёдны уж дісціпліна (а уж дісціпліна чорёдгёт колхозса овмёслыс бурлунсё тыра бостны он вермы)—мі огё вермёј сүвтны сы вылын, мыј мі мыјдам лодырјасёс, медомёлјасё вётлам колхозјасыё. Колё прамёј ногён, большевістскёја ужыштны уж організујтём куза вопросјас вылын.

Татыс куім вывод.

Воҙаыс—таво колё колхозјасын вежны уж распенкајас. Мі чайтам став ужјасё торјёдны сізім группа вылё сізі, медым меулі группаё індём ужјас куза тыр норма вёчыс колхознік бостіс лунуж жын, а медвылі группа індём ужјас куза тыр норма вёчыс бостіс кык лунуж.

Медвылі группаас, кёні лунса уж норма донјавсыны кутас кык лунужён, мі чайтам нуёдны сложнёј уборочнёј машінајас вылын ужалыс колхознікјасёс да вёчыс дыржык тракторјас вылын ужалыс тракторістјасёс.

Став мукёд сезоннёј віаму ужјасё мі чайтам торјёдавны 6-d, 5-d да 4-d группајасё луноа уж норма 1,75, 1,5 да 1,25 лунужён донјалёмён.

Радёвёј квалифікаціјатём ужалысјасёс, кодјас ужатёны быдлујја уж вылын овмёс гёгөр сікт пыщкын, а сіз жё і сёбт віадём гёгөр мі чайтам індыны, уж сёкта серті да квалифікаціја серті, первој, мёд да којмёд группаё 0,5-0,75 да лунужён донјалёмён.

Колхозасын квалификацияа вескөбдлөжөсөс—колхозса председателс, полеводствон, скотвөдмөн бригадирясөс—ми чајтам индыны 5-d, 4-d да 3-d группясө, 1-саң да 1,5 лунужон доңжалмөн, сөмын сещөм условјөбн, медым тајө ужалысјас уж качество сертыс колхозныкјас общөј собраннө шүбм серти тајө ужалысјасыс вермисны вужны өти группасыс мөд группаө.

Бостам көт, колхознык Купријанов „Красныј кубанец“ колхозын бостис важ расценкајас куза 177 лунуж, а өни сјө-жө ужјасыс сылы колө бостны 190 лунуж; „Путь Ильича“ колхозыс колхознык Плещејев, коді бостлис важ расценкајас куза 172 лунуж полөводческөј ужјасыс, өни бостас 244 лунуж; „Зара социализма“ колхозын колхознык Петров, коді бостлис полөводческөј ужјас вылын 190 лунуж, выл расценкајас куза бостас 260 лунуж да с. в., сјө-жө каднас таці-жө чинас лунуж лыд, кодјасөс бостөны пыружалысјас колхозын, медса-нын фермаын ічөт квалификацияа радөвөј ужалысјас, стөрөжјас да с. в.

Мөд вывод лөб уж нормајас куза. Наркомзем нүддс опытној колхозныкјасдыс совещаннө прімернөја уж нормајас вөчалөм могыс. Тајө прімернөј нормајаснас индысөб: өтик вөла да өти амөча плугөн гөрөм 0,4-саң 0,6 гектарөз лун; кык вөла да кык амөча плугөн гөрөм 1-саң 1,5 гектарөз; 11 рада сошныковөј сејалкабн көзөм 4-саң 5 гектарөз; „Украинка“ нима вөла машинабн окучивајтөм 5-саң 7 гектарөз лун і лобө-грејкабн ыщкөм 4-саң 7 гектарөз лун да с. в.

Тані та јылыс ме куза ог кут сорнитны, чајта, мыј та куза медса јона колө кывзысны меставывса висталысјаслыө.

Төдөмыс, ми вермам сөмын сетны прімернөј нормајас, кодјас петкөдлссны асыныс шогманлунсө опыт вылын, кыз сы боксаң, мыј тані ез вөв лунужјас таргајтөм, а сјө-жө і сы боксаң, мыј тајө нормајасыс вөчны верманаөс быд колхозныкы. Быд колхозлы тајө уж нормајасөс колө лөбөдны аслыныс машина-јасдыс состојанысөс, му качествөсө, местајасдыс торјалөмсө да мукөд тор арталөмөн. Сөмын сек, кор ми тајө ужсө сүв-төдам колпа вылнаб, ми јөткам вөзө і уждыс прөзводительност кыпөдөм.

Медбѳры, коймѳ вывод — накладнѳ да управленческѳ рѳскодјас јылыс колхозын. Тани ми мѳвпамам лѳбѳднѳ таво пределнѳ нормајас накладнѳ да управленческѳ рѳскодјас куза колхозын, ижда ѳертыс сѳ мед тајѳ нормаас пырѳсны став управленческѳ рѳскодјасыс. Но тајѳ позѳ пѳртны олѳмѳ сѳмын сек, кор меставѳвса вѳзму органјас да РКІ органјас збыл вылѳ кутасны косасны накладнѳ рѳскодјас чѳнтѳм вѳсна.

Економѳја вѳсна косаѳбм лозунг—ем ѳѳи медгырыс могјас пыс, медса-нѳн управленческѳ рѳскодјас куза. Тајѳ ѳѳи практическѳ мог на пыс, кодѳс мѳјанлы колѳ разрешѳтны, кѳсјам-кѳ збылвылѳ вѳѳѳчыны уждыс ижда производѳтельностис кыпѳѳѳмѳ.

Медбѳры, тајѳ став вопросјас чукѳрыскѳѳ ѳтлаасѳ ѳѳѳш ѳи вопрос колхозѳс быѳзама даснаѳ сојысјасыс мевѳѳм јылыс. Колхозјасын емѳ дасјасѳн јѳз, кодјас збылвылас оз уважны колхозас, а уна помкајас куза—тѳдсајас пыр, меставѳвса организацијајас постановленнѳјас куза да с. в.—пѳлзујтѳѳны сојанторјаснас колхозын. Тајѳ торкѳлѳ ужсѳ колхозын.

Ми-кѳ збылвылѳ косасам колхознѳј овмѳсын пѳрадѳк лѳ-сѳѳѳм вѳсна, кѳсјам-кѳ ми таво, јѳна чорыджыка колѳн вѳ серѳи, нубѳны правѳлѳјас, код серѳи нан кутас јуклыссынѳ лунужјас куза торја колхозниклыс уж мындасѳ да качествомѳ бура арталѳмѳн, то сы вылѳ колѳ, не сѳмын правѳлнѳј рас-цѳнкајас торја ужјас куза лунужјасѳн, не сѳмын колѳна ног да ужын тѳдмажны тајѳ уж нормајассѳ, не сѳмын чѳнтыны админѳстративнѳј рѳскодјас, но ѳи бырѳдны бѳкѳвѳј јѳзлы колхозыс нан сѳталѳм.

Сы вѳсна ми корѳм СССР-са Централнѳј Исполнѳтельнѳј комѳтет сѳсѳјалы вѳчны постановленнѳ, кодѳ дугѳдас, кыѳ партијнѳј, а сѳ-жѳ сѳветскѳј органјаслы местајас выдын не колавлыны колхозјаслы быѳсама даснаѳ сојысјасѳс, кодјас некушѳма ни вескыда, ни бѳкысан абу јѳтѳмаѳѳ колхоз овмѳскѳѳ.

Став тајѳ практическѳј ужыс некушѳма торјавѳѳг јѳтѳма уж ѳѳсѳцилина лѳѳѳдан ужкѳѳ. Уж ѳѳсѳцилина сывѳѳѳѳмлы еѳа

1928-d во сертї кѡза площѡа сѡдѡма 21 млн. га. Тї ставѡн кывлїд, мыї сїѡ крестанавїд, кодјас ѡнї колхозјасын кѡѡны 90 млн. гаыс унжык,—4 во сажын кѡзлывлїсны сѡмын 60 млн. га. Тажѡ став торјыс мїжанлы тѡдса. Но медыжыд торјыс танї сыын, мыї колхозјасыд ѡнѡз сїѡ мунас зев-на јешѡѡ ѡмѡла справлајтѡны.

Кушѡм ыжыд воѡз мунѡи ем мїжан танї, арталам-кѡ сы сертї, мыї мїжан вѡвлї, шуам-кѡв, кык во сажын? Тї буракѡ, ѡгкывјѡ воад, мыї медглавкѡј сѡдѡмыс лѡѡ му вештласѡм бырѡдѡмын. Мыї вѡвлї мунад кык во сажын? 1928-d воањ 1931-d воѡз пырїсны колхозјасѡ 14 да жын мїллона масса, кодјас і ѡнї колхозынѡс. Ассыныс торја муторјасѡ најѡ ѡтлаавлїсны ѡглаѡ, і секи, дерт жѡ, сїѡ кѡза вежлалѡмыд, мыї вѡлї ѡткаоалысјас овмѡсын, торкѡс: колхозјасыд пондїсны кѡзны ыжыд паскыд мујас вылѡ нѡвї артыштѡг—кушѡм кѡза кѡзлывлїс сетѡѡ ѡткаоалысыд. Ас кѡза дїнѡ колхозјас ѡтлаавлїсны му лѡскупјас ѡткаоалысјасыс, кодјас ез-на пырны колхозјасас да ассыныс кѡзанысѡ чїнтїсны Сы дорѡ, сессѡ, ѡтлаѡдѡма кулакјасыс кызын мусѡ.

Сїз-кѡ, 90 млн. га мында колхознѡј кѡзатѡ кѡзѡмыд ез вѡв кокнї ужѡн—сїѡ ужыс вѡлї јїтѡма важнога му вѡдїтѡмѡс вежлалѡмкѡд, важнога кѡза вежлалѡмѡс вужвыјѡныс чеглалѡмѡн, і тајѡ ставыс мунїс бур пѡрадѡк лѡѡдѡтѡг, земелнѡј органјассањ да МТС-јассањ тырмымѡн ѡтсѡгѡг.

ѡнї му вежласѡмыд кызыннад ештѡма. Нарѡснѡ лѡѡм законѡн дугѡдѡма колхоз пыщкын му вешталѡмјасѡ. Колхоз пыщкыс ѡз вермыны бѡстны мусѡ не сѡмын селсѡветјас да РїК јас, но весїг крајевѡј да республиканскѡј органјас. Сѡмын сојузнѡј органјас, тајѡ закон сертїыд, вермѡны бѡстны му колхозјасыс. Таѡн ѡѡѡдѡма база колхозјасын му вѡдїтѡм јонїѡдѡмлы. Сорныс ѡнї сыын, кыї колхозјас му вылыг лѡѡдѡны сешѡм пѡрадѡк, медым бѡстны мыї вермѡмыс ыжыд-жык урожај.

Урожай кыпöдöмүд—öни быд колхозон медыжыд мөг. Бит медыжыд воропјас ми тани вермам лезны уј вылö.

Медвојја вороп—кöза севооборот лöсöдöм.

Мöд—кöјдыс качество бурмöдöм да сорта кöјдысöн кöзöм.

Кöјмöд—быт нуöдана агроинимум лöсöдöм.

Нюлöд—колхозјасын збылыс пöстојаннöј бригадјас лöсöдöмö боотчöм.

Битöд, медбöрја, но медтöдчана,—закон ыаң контрактација вежöм јылыс да контрактацијасын чорыд поставкајас вылö вужöм.

Ме, јортјас, быд рычаг динö кутчюла подробнöја, öд сјö вопросјас динас пондасын паныдасыны не сöмын кушöмкö либö сöветскöј орган, не сöмын колхоз правленнöјас, но, пöжалуј, быд бригадир и быд колхозчык, најö-кö збылыс кöсöны кыпöдны урожай, бурмöдны колхозчыс ујсö, тыртны государстволы сөтöм кöсöйсöм-јассö да боотны колана ыаң асылыс.

1. Севооборот јылыс

Медвојја сорни севооборот јылыс. Кушöми тани делöмс? Öни ештöдсö уј основнöј крајјасы да областјасы примернöј типöвöј севооборотјас лöсöдöм. Сешöм типöвöј севооборотјассö лöсöдалисны крајевöј органјас да Наркомзем Рытывыв Сибырын, Уралын, Башкиријаын, Татаријаын, Шöр Волгаын, Улыс Волгаын, Војыв Кавказын, Крымын, Мöскуа да Ленинград областјасын, Војыв крајын, Белоруссијаын да Украинаын. Ужыс тајö лöи ачыссама сложнöјөн и нöшта сложнöјөн лöө сек, кор типöвöј севооборотјас лöсöдöмыс вујас колхозјасын севооборотјас лöсöдöмöз, мујас вундалöм-öз. Мыјын обкыдлуныс? Сыын, мыј севооборотсö олöмө нуöдигас мијанлы лöө паныдасын уна мөгјаскöд.

Медвоз: мијанлы ковмас лѳѳдны сещѳм севѳоборот, медым виѳны, а велуна рајѳнјасын весѳг содтыны наѳ кѳѳажас. Тајѳ быѳ нубѳдантор. Ми ог вермѳј лыѳѳыны медбурѳн, лѳѳѳ—кыѳи шуасны—агрѳтехника бѳксаѳ выдержаннѳјѳн сещѳм нога севѳоборотѳс, сѳјѳ-кѳ оз артав виѳны, а велуна рајѳнјасын весѳг содтыны наѳ кѳѳажас, медса нѳн шѳбдѳ кѳѳажас. Тајѳ медпервој.

Мѳд: севѳоборотјас лѳѳѳдѳгѳн наѳ кѳѳазалыс ыѳ-дасѳ виѳгѳн ѳтщѳщ мијан колѳ лѳѳѳдны шѳгмана бур кѳѳажас наѳ кѳѳажас възвылын.

Кѳјмѳд: јѳна јѳгѳѳѳѳм мујас весавны коскѳм пыр. Та вѳсна лѳѳѳдѳм севѳоборотјас арталѳны содтыны коскѳм му Украинаын, Војвыв Кавказын, Крымын; јаровѳј шѳбдѳ улын—Казакстанын, Уралын, Рытыввыв Сѳбырын да.

Нѳлѳд: мыјвермѳмыс дугѳдны јаровѳј шѳбдѳ улѳ јаровѳј шѳбдѳ кѳѳѳм, мыј вѳсна мујасыд јѳгѳѳѳны медјѳна.

Вѳтѳд: выл лѳѳѳдѳм севѳоборотјасѳн ковмѳ кокнѳд-ны нагрузкасѳ сещѳм наѳна рајѳнјасын, кѳнѳ технѳческѳј да пропащнѳј културајасѳѳ вѳѳѳѳѳны вывѳѳ уна да кыпѳдны технѳческѳј културајасалыс урожајностѳ на възвылѳ шѳгмана кѳѳа кѳѳѳмѳн. Бостны-кѳ шѳбдѳ, сорнѳыс мунѳ медвојдѳр клевер кѳѳѳм јылыс, кодѳ лѳѳ медбур кѳѳѳѳн, кодѳ вежѳ весѳг азѳта мувынѳѳданјас.

Тасаѳ нѳн тыдалѳ, кущѳм колана да техника да организација бѳксаѳ кущѳм сложнѳј уж севѳоборотјас лѳѳѳдѳм-нубѳѳѳмыд.

Севѳоборот лѳѳѳдан уж бердѳ боѳѳѳѳгѳн-нѳн ми паныдаслѳм велуна местајасын гырыс ѳшыбкѳјасѳн, кодјасѳс колѳ вѳлѳ мунѳг моз вескѳѳавны, медым ез ло, мыј севѳоборотыд бур пыѳдѳ лѳк вајѳс.

Первојја і медјѳна паскалѳм ѳшыбка сѳјѳ, кор севѳоборот флаг улын зѳлѳсны чѳнтыны наѳ кѳѳажас. Сещѳм ѳшыбкасѳ вѳчѳс социѳлѳстѳческѳј реконструкција велѳѳѳѳс Мѳскуаса научно-ислѳдовѳтелскѳј институт. Партијалѳн

Мәскуада Комитет да Союзној Наркомзем сылыо предложенојасо ез примит, лыддис шогмытомон. Неправильној теория выло мыжсомон сijo щокто воли севооборото пыригон чинтыны нань культура площадь 58 процентсаъ 37-оъ, а оу козајас 30-саъ 13-оъ. Сомын 5-6 во бортѣ, кор помавас „турун козаа“ севооборот, најо кѣсьюоны воли бур урожајсо сетны. Ферт жѣ, сецѣом индѣмд некущѣма ез вѣв примитана дај ез-и ло примитѣма. Но сорнытыто век-жѣ ковмѣ, сецѣом мѣвпјасыд велуналаын-на ем да.

Мѣд ѣшыбка, кодѣ велуналаын паскалѣма, кор севооборот лѣѣдѣгон воли мырдѣн пыртѣны уна техничѣској культурајас выль рајонјаслы. Рытыввыв Сѣбырској Крајземуправленно аслас пројектын арталѣ воли шабдѣ вѣдѣтан рајонјасын (а тѣ тѣданныд, Рытыввыв Сѣбырад шабдѣ вѣдѣтан рајонјасыс вѣр пыщкынѣо, еща јѣзаѣс) шабдѣ вѣдѣтом улас сетны 28 процентсаъ 32 оъ став коза площадьыс. Шѣр Волгаса Крајземуправленно щокто воли Каменској сахарној завод бердса рајонлы козны сахарној свекла 33-40 прѣч. плѣщад вылын.

Ферт-жѣ, сецѣом выль рајонјасад, кѣнѣ јѣзыс еща, кѣнѣ свеклаѣн вѣдѣтчан техниканас абу-на тѣдсаѣс, лѣзѣн-кѣ вѣдѣтны унжык 12-13 прѣчентыс—вѣчин ескѣ свеклаыды, кыз шуасны, медвежјѣ услуга, и, ферт-жѣ, севооборотыд помѣз ескѣ торкѣис.

Севооборотјас лѣѣдѣмѣ крајјас бостѣисны топыда. Украина тајѣ уж вылас мобѣлизуетѣс 300 спецѣалистѣс, Мѣскуа—100-ѣс, Ленинград—100 ѣс, но тајѣ еща-на. Ог-кѣ зѣк збылыс визѣдѣј, кызѣ севообороттѣ лѣѣдѣны, мыј сетыс артмѣ, кызѣ олѣмѣ нуѣдѣны-да—ми тајѣ ужд вермам ыжыд пакѣст вѣчны. А ужыс вывѣтѣ колана. Мыј тајѣ ужыс зев колана да мыј коза вежлалѣмыд сетѣ, ме вѣјѣдла ѣткымын примѣрјас колхозјасыо, кѣнѣ коза вежлалѣмѣсѣ вѣжѣнокѣ-нын лѣѣдѣлѣма.

Колхоз „Прогрѣсс“ (Шѣр Волга)—вѣж колхоз, севооборотсѣ лѣѣдѣма-нын 1929-д воѣаъ и та дѣнѣ содтѣ

— став агроужсö аккумулятноја да добросовестноја нуöдöны. (Колö кутны тöдвылын, мыј куш öти севооборотыд лучкiа ужавтöгыд нинöм оз сет). Пыртисны севооборот, а сыны öпрiч кокöмсö гөрисны 18 см. пыдна, кужöдалисны дај кык пöв лушщитисны, пiновтисны кык ветлöмөн, көзисны сöмын бур сорта көјдысөн, став плöщад пасталаыс нуöдисны лымкутöм, став idподсö гөрисны арнас, жарöвöј көзасö нуöдисны 7 лунөн, косовiцасö 10 лунөн, зёрсö көзисны воз—i урожайыс, шөркөддем арталöмөн-кө, воис 12 центнерөн быд гаыс. Ташöм урожайыд тајö райондылы јона-нын бур. Медбур бригадасыс—мöдыс да сiзимöдыс—бөстисны быд гаыс 14-16 центнерөн. Јарөвöј шөбдi тајö колхозад шөркөддем воöма 7 центнерөн, а мөд да сiзимöд бригадыс— 10 да 11 центнерөн. Урожай бөстöм серви тајö колхозыс ордысö Безенчугскöј опытној станцијакөд, i сiјö— колхозыслөн вышыд ошјысан тор.

Мөд пример—колхоз „Новый крестьянин“ ЦЧО-ыо. Сiјö бөстис öзим су быд гектарыс 19 центнерөн секи, кор районас шөркөддем урожайыс 8 центнер, id—7¹/₂ центнер, районуса шөркөддем урожайыс 5 центнер. Колхозас пыртöма правiлној севооборот—көкјамыс муа, кык öзима да свекла мујасөн. Но i тани оз сöмын öти севооборот делöтö решајт. Јöзјасыс тајö колхозас өдлөм-шөрөаныс ужалöны. Кокöмсö гөрöма воз, кужöдалöма, көјдыссö сорвирујтöма. Шабдiсö протравитöма, тусов көзасö помалiсны мај 1-ја лун кежлö i ставсö көзисны арса гөрöм вылö, idравныс бөстөисны топыда да пырытöм-пыр, кыз сöмын муртса выштитiс, ештөдiсны кужiм лунөн; уждалiгас һансö јона визисны: жатка бөрөа колтаавлисны, сувтöдлiсны крестөвкаөн, öктисны шеп.

Нöшта примерјас вайöдöм бöрын Јаковлев јорт виöталiс:

Со кушöм делöыс севообортолөн. Тајö ужыс збыла, проверитöма мијан страна пышкын уна крестана опыт вылын, проверитöма мировöј опыт вылын. Севооборот

база мијан ем. Колхознѳ му чукѳртѳмьд помасис. Му вѳдѳтан границајассѳ чорыда урчѳтѳма законѳн, и некушѳм власт—ни районнѳ, ни областнѳ—оз вермыны сѳјѳс торкны. Став фелѳыс сыын, медым кѳза вежаалѳмтѳ пѳртны олѳмѳ да сѳјѳс пьртѳмѳн збылыѳ кьпѳдны овмѳсјаслыѳ агрономическѳј уровенсѳ и секи-жѳ вешњынм сѳјѳ ѳшыбкајассыс, мыј јылыс ме тани тѳјакѳс чуждѳдѳ.

Поѳѳ лыдѳдыны стѳчѳн, мыј быд местаын-кѳ пьртасны севооборот, секи Сојуз пастаын урожај содѳмыс, шѳркѳдѳема, лѳѳ 1 центнер быд гектарыѳ, лѳѳѳ ѳнија урожајѳн-кѳ бостны содтѳд мында нансѳ, ковмѳ вѳчны 12 млн. га паста выл му.

2. Постојаннѳј брѳгада јылыс

Мѳд вороп, кѳдѳс мијан ковмас вѳрѳѳдны урожај кьпѳдѳм могыс—сѳјѳ постѳјаннѳј брѳгадајас. Олѳм зѳчнас збылмѳдѳс парѳѳја Централнѳј Комѳетасыс 1932 ѳ.1 вѳса февраль 4-д лунга шубѳсѳ пьрсостава брѳгадајас котьртѳм јывыс. Быдлаын, кѳни брѳгадајассѳ вѳлі котьртѳма лучки, ез вѳвны вывтѳ гырыѳѳс, брѳгадајассѳ котьрталѳгас вѳлі арталѳма колхозњѳкјаслыс оланѳнјассѳ, кѳни брѳгадаса шленјассѳ ез шыблавны местаыс-местаѳ, колѳмѳн и ковтѳг, кѳни брѳгадајаслѳн ужыс вѳлі јѳтѳма тракторјас ужкѳд—сенѳ пьрсостава брѳгадајас котьрталѳмыд сетѳ вѳлі бур резултат.

Поѳѳ важны зев уна прѳмер, кьзѳ вѳзын муныс колхозјасын бур брѳгадајасыс медвылѳ кьпѳдѳсны ужлыѳ прѳѳзводѳтелностсѳ да урожајсѳ. Мијан ем сешѳм прѳмер, кьзѳ шуам „Советский урожай“ нѳма колхоз Средње-Волжскѳј крајыѳ, кѳни колхозыслѳн урожајыс вѳлі-кѳ 12 центнер быд гаыѳ, то медбур брѳгадаыс сетѳс 23 центнер. Ворошилѳв нѳма колхозын, Асыввыв Сѳбырын, вѳса шѳбдѳ колхоз кѳдас сетѳс кѳ 12 центнер, то медбур брѳгадаыс бостѳс 20 цѳт. га вылыс. „9 е января“ колхозын, Горковскѳј крајын шѳркѳдѳ урожај колхоз

шаптаас вöлі 13 центнер, а медбур бригаадасылөн—18 центнер. Бригада саяд ем зев уна. Со мы вöсна став организационнöй вопросяс пыщкад пыростава бригада лóобöм жылые вопросыд лóо медыжыдөн.

Кызи жö лóобдны бригаадяс севооборот пыртигөн?

Тайö сортыс бөрја кадö видлавеис быд крайын і велуна колхозжасын-і. Менам тани веск да лóо шуны, мыј унжыкөн шыаисны сиз, медым бригадалы сетны участок севооборот пыщкөсса быд участокыс.

Вайöда пример, мыј збылыс тайö туйöдыс колö муныны. „Красный Путиловец“ колхоз Шöр Волганы вöдитлис сизим переменаа кöза: кујим му шобди улын, öви му пропашнöй, öви му коскöмулын, öви му турунјас улын да öви му һанјас улын. Мувиз органјас первој сетлисны быд бригадалы јарöвöй муөн, а пропашнöйсö јукисны кујим му вылö, öви бригадалы сетисны коскöм му. Кажитчö, бытвö і лучки вöчöма вын сертынд да öт-којд нагрузка сетöм сертынд. Но со мыј лóо воан воын: пропашнöй клыныс зöннас вужö тавога шобди местаö, көни ужалö сöмын öви бригада. Öви бригадалыды дерт-жö сöкыд лóо да сывöсна ковмас став бригадјассö выльпöв јуклыны. Воан воö бригадыс зöннас сийö му вылö, көни тавога воын вöлі коскöм. Сени, бара-жö, сöкыд лóо став су кöзаныд öви бригада вылö водас да, а мукöд бригадјасыс арға кöза дырјынд пондасны вео öвны.

Та жылые сорчи мунис крайын-і, дыр вензöм бöрын воисны выводö, мыј вопроссö организационнöја лóо рөдитöма лучки сöмын сек, кор быд бригада боотас аслыс участок быд переменыс. Но тайö оз-на лóо, мыј быд бригада боотас 7 торја участок. Збыльмын öд, тайö колхозыслөн му участокыс өиктоаныс кыккылын, і сийöс арталöмөн земельнöй органјасыс да колхозса правлен-нöыс му участокјассö сиз јуклисны, мыј öви бригадалы лндöм участокјасыс öтлаавалисны. Сизинад-да, первојја

бригадаыс бостіс ес 7 участок, а 3-ös, мөдыс ес 7, а 2-ös, коймөдыс ес 7, а 2-ös.

Тащом делөмыс урөжэност кыпөдөмөд мөд рычагыс-көд—пыростава бригада лөсөдөмыдкөд. Сытөгым көдө вежлалөмтө ог вермөй лөсөдны. Со мыр вөсна мө корам, медым СССР-са Центральнөй Исполнительнөй Комитет вын-сөдөс бригадажасөс участокжас бердө севообөрот кома-сан срукөз прикрепитөмсө.

3. Сортөвөй көйдыса көдө паскөдөм

Көймөд рычаг, көдөс колө вөрөдныөнөйя сертөй жон-жыка,—сөйө сорта көйдысөн көдөм. Тавоөа во вылын вога көдөжасым джынмындамыс унжык лөб көдөма сорта көйдысжасөн; өзіма шөбдөй жывыс унжык лөб көдөма сорта көйдысжасөн; жарөвөй шөбдөй 40% гөгөр; зөр 33%-ыс унжык.

Став көйдысө лөб кө көдөма сорта көйдысөн, Совет Союз паөтавын урөжэност содас өвө центнерөн быд гектарыс.

Но, колө шуны, тајө мөгыс сөктаммө сөйөн, мыр бур сорта көйдысжасым мөжан зөв ещө. Көвмө уна во. Јона бур сорта көйдысжасым мөжан ем сыммында, мыр көвмө уна вога вылын качөствоа ур, медым сөщөм көйдысжасө паскөдны массөвөја.

Мөжан ем сөщөм өзіма шөбдөй, кыці шуам „Гостіанум 0237“ да „Лютөсценс 106010“, көдөжас төвжөны јона бур-жыка „Украинка“ сертөй да сывөсна сөдөс позө пөкөдны көзөджык төла иөтасжасө. Но сөщөм сортжасым көдөжын-ө, гөссортфонджасын јона ещө.

Мөжан ем ачыссама бур өзімөй шөбдөй, кыці москөвскөй 2411, көдөс позө катөдны јона вылө вөјвыван, но ө тајө сортыс муртса-на лөвзө: сөщөм көйдысыс гөссорт-фондын сөмын 700 центнер ө јона ещө көдөжын.

Тащөм сортжасө массөвөја паскөдөмыс сөтө вер-мануан ө вөзөвылө пөртны өлөмө сөйө мөгөс, көдөс мө мырдакө мөгмөдөм-нын первөјя пөтөметка дырјө, сөйө—шөбдөй көдөжас асыввыс да вөјвыв рөјөнжасө пөртөм.

Колан пјатиметка дырји-кө ЦЧО-ын шобди көза 188 сурс га-саң 1928-д воын содис 617 сурс га-оң 1932-д воын, Нижнөй Волгаын 28 сурс гасаң 241 сурс-оң, Украинаын 4.700 сурс гасаң 1927-д воын воис 5.644 сурс га-оң 1932-д воын, то өни тајо могсө олөмө нуөдигад—шобди көза паскөдигад—медјона ковмас виөдөданы дөна сортјас абеөдөм вылө да правльнөја рајонірујтөм вылө.

Војвылө шобди вөдөитөм вужөдөм вылө медеа бурөж лөб Новинка шобди, кодөс выведөитөма детсөсельскөј опытиөј станцијаон, кыз шабди, кодө медрегыдја кадөм воө да шөгмө төдчымөра јукөныслы Војвын крајын, Ленинградскөј областаы, Ивановскөј областаы да Карелијаалы. Бара-жө мијан ем Новинка көза сөмын 1 сурс га гөгөр да гөссортфондын 1 сурс центнер.

Вот кушөм делалыс.

Мөгөн лөб, өви бокоаң өдјө паскөдны колхозјасмы сортөвөј өзіма да јарөвөј шобдијас, кодјас ем-нын налөн, торјөм сөшдөм јарөвөј шобди, кыз Цезиум 0111, Мельнопус 069, і сыкөд шөщ паскөдны нөшта дөна өзіма шабди сортјас, кодјас озжык повны көзыдыө да торјөн-нын засухамө повтөж бүр јарөвөј шобди сортјас сөз, мед 2-3 во мыст ми најө верим разөдны ыжыд маө-өивјасөи. Өви сазын ме торјөда вымань-өсө СССР-са Центральнөј Исполнительнөј комитетса став шленјасамө, потреблајущөј полосаса представителјаслыс ем вылө, мы мијан өнија кадө емөө дасјасөи колхозјас, кодјас бөөтөны, кыз јарөвөј, а сөз-жө өзіма шобдиыө ыжыд урожајјас. Колхозјас „Красный пахарь“ Ивановскөј областын, „Болшевик“ Ивановскөј областын, „Восход РККА“ Војвын крајын, „Двигатель“ Ивановскөј областын, „Макоім Горки“ Ивановскөј областын, „Ударник“ Ленинградскөј областын, „Вола“ Ленинградскөј областын-жө да с. в. петкөдлөны, мыј өзіма да јарөвөј шобдијас регыд-нын оз лөны гөөт-јасөи, а кыз шуасны, заковнөј шленөи, тыркымөи паскалөи култураөи потреблајущөј полосаын.

Ташом делабыс урожај кыподонын кoжмoд вoрoпкoдi. Мi-кo тaнi збыл вылo бурмoдaм ужсo вiзму oргaнi- асы, oсeлeкциoннoй cтaнцiяжaсaлыс, кoйдыс вoдiтaн oи- тeмaлыс da пoртaм oлoмo пpaвiтeлствoлыс cтaв cop- тoвoй кoйдыс фoнд 100 млн. пyдiяз, (MTC-ca вeжлaвoннoй фoнд шoщ aртaлoмoн), тo, нeмшyтoг, збыл вылo oтca- лaм кoлxoзжaсын ypoжaй кыпoдaн ужaлы.

4. Быт нyбoдaнa aгpoмiнiмyм

Нoлoд вoрoпoн лoб aгpoмiнiмyм, лiбo вeскыджыкa- шyны—aгpoпopaдoк.

Кop кымын кo вo cajын мeн кoвмылiс copнiтeн Цeнтpaльнoй Иcпoлнитeльнoй Кoмитeт oсeсoйa вылын ypo- жaйнoст кyчa мepoпpияттoжaс jылыс, мe вжыд внiмaннo- тopjoдлi тaйo aгpoмiнiмyмaсы, cиjo элeмeнтapнoй пpa- вилoжaсaлы, кoджaс cек-нa oткaaoлыс oвмoсжaс yлoвoйoннoй вepмiсны тoдчымoнa кыпoднy ypoжaйнoст. Кoлo вeскы- da шyны, мыj aгpoмiнiмyмoн oзнaчeннoбыс мiллoн oв- мoсжaсoн кoлxoзo вyжoм вoснa eз чiн, a joнa cодic. Bажoн-кo мiянaлы кoвмылiс eскoднy yнa мiллoн oткaaлыс oвмoсжaсoс aгpoмiнiмyм пoлзaбo, кызвын мaссaыс-кo нa- зыбo yнaыс eз вepмывны пoртнy oлoмo aгpoвeхничeскoй пpaвилoжaсa выл ужjoз кyлaкaлы вoчтoг, тo oнi бyдoнaм- гoйoрвoнaнa, мыj мiян кoлxoзжaсын aгpoвeхничeскoй пoрa- дoк нyбoдтoм вepмaс лoнy coмын уж дiсцип-лiнa кiooбoм- вoснa, cабoтaж da вpeдитeлствo вoснa. Bэт мыjлa мiян кoлo нyбoднy тaйo aгpoпpaвилoжaсoбo бyдaмн мeдpeгyджa- cpoкoн.

Мыj jылыс мyнo тaн copнi? Тaн copнi мyнo joгтyрyн- бyрoдoм кyчa мepoпpияттoжaс jылыс. Тaтчo пыpoмн- мepoпpияттoжaс кoйдыс вeсaлoм da пpoтpaвливaйтoм кyчa, тaтчo пыpo лoсoдoм da aссo oпpaвдaйтoм кoчa нopмaжaс- нyбoдoм, тaтчo пыpo лoсoдoм кoчa cpoкжaс быт oлoмo пoртoм, кoлaнa мындaoн кyjoд пeткoдoм, гoрoм кoскoм- тyрyнчoмыс вiзoм, вeсaлoм da c. в.

Ме неётчыд крестанинжаскōд оорнитигōн кывлi, мыj таjō ставыс корō вывти уна вōв вын, ужалан вын да с. в., кодi бытtō овмōсын абу.

Ме чаjта, мыj таjō паныд мунōмыс зiк абу вескыд. Мiжан пōвсын, ферт, тырмытōм лōи медса-нын кулак вpедителство да уна крестана гōгōрвотōм вōсна, код-жас колхозō пыртōз начкалисны скōтсō, но став докторыс сен, мыj i сijō вōввыныс, кодi мiжан ем лока использутсō.

Вōли нуōдōма проверка Новочеркасскōй раjонын арōа кōза нуōдигōн, i мыj-жō сес лōи адōма? 6700 ужаны вермана вōв пыс тани 1000 вōв гōгōр вōли ужалонм полза сеттōм ужјас вылын, сы пыс вōли 282 пōжарнōй вōв, разјезднōй правленческōй 201 да с. в. да с. в.

Тащōм прiмерјас зев уна.

Поцō вайōдны уна прiмерјас сы jмлыо, мыj вiзму овмōс ужјасын медса зескыд кадō, јул, август да сентябр тōлысјасō ужалисны збыл вылас колхозникјас унамыс не унжык $\frac{1}{3} \cdot \frac{1}{2}$ пайыс, а унжыкыс оз ужавны вiзму овмōс ужјас вылын. Сiз-кō делавыс абу сōмын кыскасан да ужалан вын сайын, а щōщ уж дисциплина-ны да бура кыскасан вынсō использутōмын.

ōни делавыс сулалō мōдног,—важ 15,5 млн. отк-олаыс овмōс пыдди ōни мiжан ем 200 сурс колхоз, код-јаслы колō нуōдны асөыныс овмōссō планкуза да кодјас пыр мiжанлы колō дај вермам вобдчыны регид-јажык кадōн элементарнōй агротехническōй правiлојас нуōдōмō.

Ми корам севōјабс-аслас постановленьнōнас щōктыны быд РiК-ōс лōбōдны колхозјасōн быт агротехническōй правiлојас нуōдōм да таjō агротехническōй правiло-јас нуōдōм куза вiзōдны зев чорыда. Му государство-лōн, государстволы колō лōбōдны некымын чорыд пра-вiлојас таjō мунас пōлзутчōмын, медым таjō правiло-јассō нуōдтōм мыждысōис выговорōн, натураа да сōма итрапōн, общественнōй порiцаннōн, а локыо зугалыс-

јасѡс государственној му шыкѡдлыјасѡс — мукѡд чоры-
жык взысканыѡсѡн.

Б. Контрактаціјаѡс быт мынтана нан поставкаѡн вежѡм

Медбѡрын, урожайноот кыпѡдѡм куза ме инда ыжыд
значеньѡсѡ партија да правительство меропріяттѡмо
контрактаціја ногѡн нан заготовитѡм нуѡдѡм вежѡм да
чорыд, малог вына објазательствојас нан сдартѡм ку-
за лѡбѡдѡм жылыѡ.

Тажѡ воропыс, кѡт ме сїѡ вайѡда медбѡрын, мѡд
пѡв инда, аслас тѡдчѡмнас медыжыд.

Тажѡ меропріяттѡмыслѡн значеньѡыс не сѡмын сен,
мы] тани чорыда обеспечивајтѡ робоче-крестьянскѡј
государстволѡн интересјасыс, коды колѡ получитны
дај боотас кѡт кушѡм условїѡын колана мында нан
карјасѡс вердѡм вылѡ да мукѡд нуждајас вылѡ. Госу-
дарстволыс интересјасѡ обеспечивајтѡмкѡд щѡц, тајѡ
малог вына государственној поставкајас сїстемаыс, се-
тас выль вѡзмѡстчѡм урожай кыпѡдѡмвѡсна косаѡмын.
Збыль-ѡд, нан поставка мынтѡм бѡрын, кодылѡн ыжда-
мыс чорыда лѡбѡдѡма быд гектар вылѡ, став нанмыс,
кодї колас колхозјасын мунас производственној да
потребительскѡј нуждајасѡ колхозныкјаслыѡ удовлетво-
рајтѡм, а сїѡ-жѡ колхознѡј вузасѡм паокѡдѡм вылѡ.
Мѡдног шуѡмѡн тајѡ лѡѡ, мы] колхоз, кодї бура ужа-
лѡмѡн боотїс бур урожай, обеспечитас асѡс, асѡыс про-
изводственној да потребительскѡј нуждајасѡ ундык
нанѡн. Немтѡждыѡтѡма да лѡка ужалѡм вѡсна да вре-
дїтельјаслы отпор сѡттѡм вѡсна-кѡ тајѡ лїбѡ мѡд кол-
хозын воас лѡк урожай, а лѡк урожай вѡсна лѡѡ зѡскыд
кѡјдыс лїбѡ сојан нан куза, колхозныкјаслы некод
вылѡ еласны, ас выланыс кынзї.

Тажѡ законыс ыжыд политїческѡј значеньѡа. Сылы
колѡ сѡтны ыжыд вѡзмѡстчѡм урожай вѡсна коѡа-

сөмми. Сылы колө сетны вөрчөм осевооборотјас лөбө-
дөмын, пырсостава бригадалјас котырталөмын, бур көјдөс
бөрјөмын, агромикимуш нуөдөмын, агротехническөј пөра-
док лөсөдөмын.

Но і тани, кыңи колхознөј овмөс быд уңын, само-
чокөн немтор оз артмы. Ми-кө ужсө ледам самозок
ылаө, ог отсалөј колхозлы колана ног, то-і медбур за-
коныс пөлза оз вай. Ставыс сулаалө сы сайын јона-
ө ми таяө закон отсөгнас вермам бурмөдны став орга-
низационнөј, став производственнөј да став агротехни-
ческөј ужсө колхозјасын.

Ташдөмөс, јортјас, сјө 5 воропыс, кодјасөс ми вермам
ставнас леңны ужсө колхозјасын өнја техника под вылын.

Таяө вопросјасыс бура уң котыртөмкөд јитчөмөя,
чөрыд уң дисциплина сувтөдөм подвылын, колхозвө
өүжөмө кулакјаслы да подкулачникјаслы колана отпор
өстөм подвылын, ударничество да соңордјыөм пөскөдөм
подвыламы,—өстасы мијанлы верманлун нуөдны воң
урожај кыпөдан уң.

VI МТС-јаслыс уңсө бурмөдөм јылыс

Јаковлев јорт сувтөс МТС-јас воңын өнја кадөа
сулаалаи ногјас ылаө. Медыңыд торјөя МТС-јаслыс уң
бурмөдөмын, шуө Јаковлев јорт, өнја кадын лөбны
политотделјас котыртөм. Насаң колө отсавны МТС-
јаслыс классөвөј врагјасөс весалөмын, колө отсавны
МТС-јаслыс не сөмын овмөс да техника центрөн лөбмын,
но і колхозјас ыламы полівическөј да организационнөј
өскөдөмысөн лөбмын.

Ыңыд места МТС-јаслыс уң бурмөдөмын бөстөс
колхозјасөн МТС-лыс уңалөмысө натураөн, воөм урожај
јүкөмөн мимтыөөм ылаө вуңөм. Таяө кыпөдөс МТС-јас-
лыс интерессө колхознөј мујас ыламы урожај кыпөдөмын.
МТС-јаслыс колө чөрыда бөстөмын тракторнөј паркја-
смы пөрадок сувтөдөм да ремонт нуөдөм ылаө. Тани

ужыс пунктма зев лока. Сіјо фактыс, мыј төв кезлө
пөшти став тракторнөј парксө сувтөдөма капіталнөј
ремонт вылө, петкөдлө, кушөм сергөзнөја сулалө во-
просыс тракторјас ремонтірујтөмын.

Төлыбөңжинјөн мыот дун вылын, 2-21/2 мыот і
нукөдлаын Сојузын, висталө Јаковлев јорт, мі заводітам
көңны, мі пырам мөд пратілетка первој тулысө. Міјан
страна воңын сулалө мөг—көңны 95 млн. гектар. Еңда
сіјо,—сулалө мөг көңны буржыка колаи војас сертї,
сіз, мед лөбө кыпөдөма урожај.

Коммунистическөј партїја вескөдлөм улын, Ленинскөј
тујөд мунөмөн, мїјан вожд, руководитель, учитель, медбур
ленинец Сталин јорт јурнуөдөмөн, колхозјас лөбөм
збыдывлө большевистскөјөн. Робочөј класслөн да ужалы
крестьянстволөн јитөд нөшта на јона чорзас. Соцдрјысөи
да ударничество котыртасны выл мїльон колхозник-
јасөс. Общественнөј уж дисциплина јонмөдөм под вылами
выл дас сурсјасөн колхозјас, а сы бөрын і кызвыныс
вајө венасны быдмөмын сөкыдторјасө да сувтасны
рентабельнөј да выгөднөј колхозјас радјасө, кодјас бур-
мөдасны колхозникјаслыс өласногсө сетчөз, кытчөз ес
вермывны воны не сөмын шөркөддем өткаалысјас, но
і гырыс капиталистическөј овмөсјас (Ыжыд шыа алаө-
дисментјас).

КОЛХОЗЈАСОС ЈОНМӨДӨМ ЈЫЛЫГ

СССР-са виэму овмөс народнөй комиссар
J. A. Яковлев зөрт доклад куға СССР-са
Центральнөй Исполнительнөй Комитетлөн по-
становленьнө

I. Коллективизациялөн да кулакөс бырө- дан политикалөн итогјас

Витваса план нол воён оломө пөртөмөн совет влаот
перјис ташөм вермөјас:

1. Колхозјасө 1928 воын 400 сурс овмөс котыртөм
вестө—1932 воын колхозјасө өтүвтөма 14,5 миллион
крестьяна овмөс дорыс унжык;

2. 1928 воын колхозјасын 2 миллион гектар көза
вестө 1932 воын колхозјас көзисны 90 миллион гектар
дорыс уна сек жө кулакјас, кодјас 1928 воын көзисны
15 миллион гектар, кор доис најөс жүгөдөма да вештөма
асланыс производствениөй позициясы, көзисны 1932 воын
1 миллион га гөгөр, дај сјјө медсасө көзөма СССР-са
ичөт значениөа виэму овмөс районјасын.

3. Еща вылө 6 миллион гөла олыс вөвтөм овмөсјас,
кытөн олоны 20 миллион гөгөр крестьяна да крестьянка-
јас, кодјасөс важөн кулакјас некушөм пөщадатөг нарвитаис-
ны да ез сетаныны налы овмөдчыны, өни сувтисны кол-
хозө да кутисны, кыз колхозчыкјас, пөлзүйтчыны маши-
најасөн, вөвјасөн да тракторјасөн, кодјасөс абу вермана лө-
өбдны не сөмын гөла, но і шөркөфа олыс өтка ов-
мөссы.

4. СССР-ын кѳза плѳщадь быдыс 1928 воан 21 миллион гектар вылѳ, такѳд шѳщ совхозяс да колхозяс вермисны не сѳмын солтыны кѳза плѳщадьсѳ, но вермисны шѳщ ужавны сѳѳ плѳщадьсѳ, кодѳ кѳзылыс кулак-ясѳн;

5. Нѳл воѳн котыртѳма 2446 МТС, кодяс 1932 воан кѳзисны 45 миллион гектар.

6. Ѳткаалыѳ да колхозникяс овмѳсясѳн скѳтвѳзѳмын вывти јона комтѳмкѳд ѳтшѳщ лѳѳѳѳма јон тѳварнѳј колхознѳј скѳтвѳзѳм. 91 ѳурс котыртѳм колхознѳј тѳварнѳј фермајасын, кытѳјясѳ 1932 во помасѳг кејлѳ вѳлѳ сувтѳѳѳма 5,5 миллион душ јѳла скѳт, 2,6 миллион душ порѳ да 5,6 миллион душ ыјјас да кѳзясас.

Ставьсѳ тѳјѳ лѳѳ, мыј Ленинлыѳ заветјасѳѳ чорыда шѳѳѳѳмѳн СССР-састав медгырыѳ вѳзѳму овмѳса рајонја сѳс коллективѳзѳрујѳтѳм кызвынас лѳѳ ештѳѳѳма: кулачествоѳ жугѳѳѳма, кыј классѳс, да лѳѳ мезѳѳма кулакѳн нарѳтѳтѳм да кабаала улыѳ, кызвын ужалыѳ кресованасѳ лѳѳ ѳрѳѳѳма ѳктјасын капитализмыѳ вужјасѳѳ, бырѳѳѳѳма крестанство пыщкын торјалѳм мунѳмылыс экономическѳј подувьсѳ да жугѳѳѳма пѳщвасѳѳ, кодыѳ быдымылысны ѳктјасын, ѳѳѳ бѳкоан, некѳр петны вермытѳм гѳллуи да мѳѳарсан, — кулакѳн нарѳтѳтѳм; колхозјас, кыј вѳзѳму овмѳсын уж ѳрганѳзѳујѳтѳмын выл, ѳбществениѳј, социалистическѳј форма, вермисны да тујис важас, ѳтка овмѳсјасѳ пѳѳлаалѳма чѳкѳѳ. Таѳѳкѳн, мѳјан емѳѳѳын дас ѳурсјасѳѳн гырыѳ дохода колхозјас, кодяс кыпѳѳѳсны асѳыныѳе техніка вынѳсѳ, асланыс мујаслыѳ урожајсѳ да асланыс шлѳвјаслыѳ оласногѳсѳ сы выланаѳѳ, кушѳмѳѳ мекушѳѳма аѳу вермана кыпѳѳѳны не сѳмын шѳркѳда олыѳ ѳтка крестанлылы, но весѳг кулак-капиталистическѳј овмѳслы.

II. Колхозјас уждын ыѳлѳучкѳјяс

Колхозјас уждын, кыј выл предпрѳјатѳѳјасын, ыѳважѳѳѳма сѳмын котыртѳм нѳшта котыртѳлѳма ѳктјас кул-

тура, да техника боксаң бөрө колъм дырји эмбө-и
нөштагырыо нелучкјас, кодјас оз сетны совет госу-
дарстволы да колхознөј крестьянстволы использүтны
пыр-жө общественнөј формаа уж организүтөмөсө став
выгөдасө.

Медгырыо нелучкјасыс лөоны сө мыжын:

1. Колхозјас, организүција боксаң жөшта абу-на јонмө-
дөмаөс, колхозјасын уж лөка на организүтөма, уж да
вөчөм уж арталөм, кодкөд оз вермы овны колхознөј
овмөс, унжыклаас пуктөма тырмытөма.

2. Сы вылө вижөмтөг, мыј колхозјас уж произведи-
тельностлөн выгодаыс былун-нин тыдовтчис—уна кол-
хозјас-на лөка ужсө да производствосө организүтөмла
нөшта абу-на чик рентабельнөјөс;

3. Колхозјасын нөшта абу-на лөсөдөма дај абу-на
јөмөдөма общественнөј уж дисциплина.

4. Кулакјаслөн коласјас кодјасөс коллективизација нуө-
дөмөн да кулакөс бырөдан полівика нуөдөмөн лөи жүгө-
дөма, но абу-на чикөз бырөдөма,—уна рајонјасын суј-
өисны колхозјасө, сујөисны колхозјасөн вескөдлан аппа-
ратјасө да зилөны кютны колхозјасөс пышкөсөаныс,
вредитөмөн, машинајас жүглөмөн, вөвјасөс вијалөмөн, кол-
хознөј эмбур гусавалөмөн, государственнөј заданнөјас тыр-
төм сабовирујтөмөн.

Најө колхозјаслы паныда, кулак элементјасыс зилөны
бысөикас потребительскөј, көрым да мукөд сикас колхоз-
са фондјас зевгырыоа, рваческөја пөлтөмөн да быд-
ногөн рваческөј настројеннөсө бөрө колтчыс колхозник-
јасыс пөтакајтөмөн да сиз-кө, колхоз производстволы
общественнөј подувсө жүгөдөмөн—орөднм овмөс бок-
саи да кютны колхозсө.

Кулакјаслы да вредительјаслы кивыв ворсөны лөдыр-
јас, кодјас оз көсјыны ужавны, гуоасысјас, көдјас өтува
ембурсө вижөдөны кыз гусавны почанторјөн да унаыс
коммунистјас пөтачитөны тащөм јөзсө, миритчөвы накөд
да зөблаалөны најөс.

5. Колхозса актив, кыз партијној, сиз, і беспартијној ношта абу-на тырмымон калитчома классовој врагасан паныд да унаыс абу вооружитома революционнөј суслунөн; колхозној активос омөла организүтома, тырмытома котыртөма, зик тырмыгөма косасө колхозын гөгөрвоно унжык колхозник вөсна да колхозсө, кыз социалистическөј формаа овмөсөс јонмөдөм могыс. Колхозној кастрјас унжыкысна опыт босттөмөс, ез-на овладејтны гырыс өтувја овмөс техникаон, организацијаон да агрономијаон.

6. Меставывса крајевөј, областној да районној виэму органјас да МТС-јас унжыкысөсө ез на лоны колхозјас производствонин оперативнөј организаторјасон, унаыс јогөсоомаөс аңтисөветскөј да вредителскөј элементјасон, оз төдны, кыз колө, асланыс районувса колхозјас оласногсө да ез-на кужны вужны виэму овмөсын выд предпрјатствөјас котыртан мөгөсн—ема колхозјасоннын организација да овмөс боксан јонмөдан мөгјасө.

III. Колхозјасөс организација боксан јонмөдөмын сулалан мөгјас

1. Чорыд уж дисциплина сувтөдтөг оз поэ колхозјасөс јонмөдны да збылыс ыжыд өдөн колхозникјасалыс оломсө бурмөдны.

СССР са советјасонин 6 өд сјезд Ленин велөдөм серви шуис нуөдны колхозјасын медыжыд социалистическөј правилө: „көди оз ужав, сјјө оз сој“. 6-өд сјездөсн коллан кадын, колхозјас мунисны воэө общественнөј уж дисциплина јонмөдөмын, медреса-нын Татарјјаса, Москва областса, ЦЧО, Шөр Волга, Рытыв Сибир, Крым, АССР да Кабардино-Балкарскөј авт. областса районјас, сен жө уна районјасын тыдалө колтчөм, медресө Војвыс Кавказын, Украинаын, Ули Волгаын, Казакстанын да дВК.

Ношта 1919 воын на Ленин гижлис:

„Төрјөн ыжыд выманнө пуктыны ужалысјасалыс төварщескөј дисциплина кыпөдөм да јонмөдөм вылө да

быд боксаң налыа асоыныс возмөстчөмсө кыпөдөм
вылө да кыккутөм гөгөрвоөм вылө. Тајо і лоө глав-
нөјыс, оз-кө ло сөмын өви торјөн капитализмөс қікө
вермөмын да средство производство вылын частнөј
собственност ыжыдалөмөн лөбөдөм прывычкајас қікө
венөмын" (Левин, XXIV том, 101 лб.).

Левинөн сетөм тајо индөдјас серви да честнөј кол-
хозникјаслы отсөг сетөм могыс, кодјаслөн уж резуль-
татјасыс унаыс орөдөмылны лодырјасөн, дас уж вылын
оалысјасөн да колхознөј ембур гуаваысјасөн,—СССР-са
Централнөј Исполнителнөј Комитет шуө:

Содгыны визму ужалан артелјаслыс устав тащөм
пунктөн:

„Уважителнөј помкатөг колхозса шлевөн колхозөн сы-
лы сетөм уж вөчөмын өткажитчөмыс колхоз правленьөлм
колө сјјөс штрафуютны вит лунуж мындаөз, а мөдыс өтка-
житчөмыс—вөтлыны сјјөс колхозыс“.

2. Самөј чорыд көнтрөл быд колхозник уж мера
вылө да став доходса сјјө паж вылө пуктытөг, самөј
чорыд учот колхоз ембур вылын да сјјө прөдукцја вы-
лын пуктытөг оз вермы лоны і сорныс овмөс боксаң
колхозјасөс јонмөдөм јылыс да колхозникјаслыс олөм-
сө бурмөдөм јылыс.

Левин шуө:

„Робочјјас да крестана, ужалысјас да нарвөтөм
јөз!—му, банкјас, фабриқјас, заводјас вујисны став
јөз собственностө! Косаөј асныд производство учот да
контрөл да прөдукта распределөтөм вөсна,—тан і сө-
мын тани социализм вермөмы тујыс быд өикас нарвө-
төмөс, быд өикас нуждаөс да гөла олөмөс вермөм.
Өд Россияын сузөө наныс, көртыс, вөрыс, вуруныс,
жапокыс, шабдыс быдөн вылө, сөмын лучкја јук-
ны ужсө да прөдуктасө, сөмын лөбөдны став јөз-
лыс делөвөј праквическөј контрөл сјјө јуклөм вы-
лын, сөмын вермыны не сөмын полөтикаын, но быд-
лунја овмөс бокса олөмын ужалыс јөзлыс врајас-

сө: озырјассө, налы отсаомјассө,—сөсө жулікјас-
сө, даһнаһ сојомјассө да хуліганјассө”.

„Некушөм пөшәда тәјө став јөз врајаслы, соци-
ализм врајаслы, ужалыме јөз врајаслы! Војна абу
ловјөн колөм вылө, а озырјаслы да најө отсаомјас-
лы, буржуазнөј интелігентјаслы кулөм вылө, војна жу-
лікјаслы, даһнаһ сојомјаслы да хуліганјаслы”.

„Озырјас да жулікјас, сјјө—өтө медаллөн кык бо-
кыс, сјјө капитализмөн быдтөм медгырыс кык өкас ша-
рајтјас, сјјө социализмөн медыжыд врајас, сјјө врајас-
сө колө бостны став јөз торја контроль улө, налөм со-
циалистическөј обществолыс законјас да правілөјас көт
ічөвіка торкалөмыс колө најөс некушөм пөшәдатөг жу-
лыны. Быдөама небыдаун, быдөама витчыөыштөм, быд-
өама нормөм таві лөб социализм возын зөв ыжыд прес-
тупленнөһ. (Левык, XXII т. 164 л. б.—„Кыч органи-
зүјтны ордысөм”).

Тасаһ, ССР Сојузса Централнөј Исполнителинөј Ко-
митет шуб:

а) шөктыны колхоз правленнөјассө пуктавын шөто-
водјассө, бухгалтерјассө, веөітчыөјассө да колхоз ембур
став учытавытчыөјассө честнөј јөзөс, прөверитөм, сөвет
влаост да колхозјас делөлыг преданнөј јөзөс, кодјас өз
верыны ыладаны колхозөс да государствоөс;

б) Колхознөј прөдукція, колхознөј уж да колхоз-
нөј урожај арталөмын быд өкас пөрјасөм—колө донјав-
чыны, кыч кулаклы да антисөветскөј элементјаслы от-
сасөм, кыч колхознөј ембур таргајтны зілөм,—та вөсна
колө каратны государственнөј предпріяттөјас, колхоз-
јас да кооперацияјас да өтүвја (социалистическөј) ембур
јонмөдөм да дөчөритөм куца 1932 во август 7 лунө лөчөм
закон сертө. (ССР Сојузса с. з. 1932 во 62 №, 360 ст.).

в) 1933 воын колө лоны нуөдөма колхозса шөтөвод-
јассө, овмөсөн заведүтчыөјассө да складовшөкјассө кол-
хозјасын общественнөј прөверка да чөстка.

Колхозса шөтөвод возө кадын колө назначатөмыс

колхозправлениёон да утверждајтонын аслаас бөлөгөсү
районга исполнителнөй комитетөн.

3. Агезин висталис:

„Уждөн производительност—тајо медколхоза, мед
главнөйыс выль общественнөй стројвермөмө“. (Ле-
мин, XXIV т. 342 листб.).

Та сери, а сиз-жө буржык колхозјас опыт сери,
кодјас төдчөмөн кыпөдисны ужалыс производительностбө,
СССР-са Центральнөй Исполнителнөй Комитет щөктө
СССР-са визму Народнөй Комиссарјатлы:

а) лөбөдны примернөй донјас лунужөн визму берд-
са уна оикас ујјас вылө, ужалыс расценкајассө лептөмөн
урожај ідралан машинајас вылын ужалөмыс гөрысјаслыс,
көзөсјаслыс, урожај ідралігөн да международнөй обработ-
ка вылын обкыд, лөбө квалифіцированнөй кіпом ујјаслыс:

б) севооборот нуөдөмкөд, кызи правилө, прикрепитны
участокјассө севооборот мујаслыс пыр ужалыс колхоз-
вөй мувөдөтис брігадјаслыс севооборот срок кежаас.

в) лөбөдны визму бердса гырысжык ујјас вылө при-
мернөй уј нормајас, кодјас вермана шөркөд колхозник-
лы сиз, медым уј нормајассө быд колхозын лөбөдлісны
ештөдмөнөз колхозјаслөн правлениөјас, колхозникјас
общөй собраниө вылын вынсөдөмөн, колхозлыс торја-
лөмсө, кыскасан вынјас, машинајас, муөинсө да с. в.
мыдди бөстөмөн;

г) лөбөдны појана медыжыд (предельнөй нормајас
колхозјасын административно-управленческөй аппарат
визан рөскодјас куца да чорыда нуөдны накладнөй рөскод-
јас чинтөмсө колхозјасын);

д) чорыда нуөдны бур колхозјасын өни нуөдана пра-
вилө, код серти колхозса административнөй аппарат бөстө
натураөн сјөн ужалөм лунужыс му вылын ужалыс
бур колхозникјаслыс лөбөдны нормаыс не унжык.

Такөд өтщөд СССР-са Центральнөй Исполнителнөй Ко-
митет дугөдө парвјнөй да советскөй организацијајассө
районјасын да өктјасын щөкталөмыс колхозјаслыс бөо-

5. Машіно тракторнōй станціјас (МТС) лобны мед-
жон ворондн техника бокван колхозјасб перевооружітōмын
да вичму овмōссō соціалістическōја переустроітōмын.

Тайр могой МТС јас пōртасны олмō сōмын сек, на-
јō кō збылью бурмōдасны асоыныс овмōссō да кутасны
дурдывтōг отсаоны колхозјаслы організаціја да овмōс
бокван јонмōмас.

А уна МТС-јасын абу пунктōма елементарнōй пора-
док асоыныс овмōс котыртōмын да тракторјас да
машінајас іспользутōмын, ломтысан торјас вічōмын,
тракторнōй парк вылын техническōй надзор пунктōмын,
век-на преступнōја, чун пырыс вічōдōны партија да
правітельство заданнōјас вылō государственнōй ембур
вічōм да дōзōрītōм куца. Унжык МТС-јасын колхозјас-
ōс агрономическōй віч куца обслужівајтōмыс пунктōма зїк
тырмытōма, да абу колана тōждыōм урожај кыпōдōм
вōсна МТС-јасн обслужівајтан колхозса мујас вылын.

Та вōсна СССР-са Центральнōй Ісполнītельнōй Комі-
тет шуō:

а) шōктыны СССР са НКЗемлы бурмōдны агрономи-
ческōй обслужіваннōссō колхозјаслыō МТС-јасан, мед-
са-нын муужалан качество віч куца, кōн МТС-јаслōн
ролыс вывті ыдыс, лопкыда гōрōм вреднōй теоріјалы
отпор селтōмōн. МТС-јаслōн производственнōй планын
да практическōй ужын колō МТС-ōн обслужівајтан быд
колхоз куца індаыны колана меропріяттōјас нуōдōм јог
турунјас бырōдōм куца, кōјдысјас весалōм да протрав-
лївајтōм куца, јогсōссōм мујассō колана пыдō выјōр гōрōм
куца, кўјдсō мујас вылō петкōдōм куца, мїнералнōй
мувынōданторјас іспользутōм бурмōдōм куца, лбсōдōм
кōца нормјас нуōдōм куца, кїокалана мујас вылын ва
овмōссō бурмōдōм куца, вощōмјаскōд вермасōм куца,
выддї пунктōмōн, мыј МТС-јасн обслужівајтан колхоз-
јасн агрономическōй правілōјас нуōдōмыы кывкутō вес-
кыда машіно тракторнōй станціја. Медса-нын МТС-јаслы
колō вічōдлыны севооборотјас мучкїја нуōдōм вылō;

б) шоктыны СССР-са НКЧемос аосоонны техникескөй правилөлас тракторјас експлоавирујтөмын, возвын да текушөй ремонт вөчөм выло, обеспечитны тракторјасыо машинајасыо кыккүтыөјасос быд МТС-ын торјөдөм да котыртны да нуөдны збыл выло оперативнөй контрол МТС-јас уж бөроан тракторнөй парк виөм да исползујтөм куөа сиз, медем машинајасос лока виөмыо да исползујтөмыо МТС са ужалыөјас чорыда кыккүтисны отувја ембур виөм јылыө закон серви;

в) дүгөдны өнја ногјасөн чорыд расценкајас серви колхозјасөн МТС-јаслы ужмыс мынтыөдөм да МТС-өн колхозы лөвчөм быд ужсө донјавны урожајыө индөм прөчентјасөн да тајө ујјасыө колхозјасеан мынгыены натурадөн воан прөдукцијасыө. Тајөи лө кыпөдөма МТС-лөн заинтересованностыс колхозјасын урожај лептөм вөсна да содас ианлөн материалнөја кыккүтөмыс колхозјасын производство пунктөм вөсна;

г) ошкыны зөннас партијалыө да правительстволыө шуөмсө МТС-јас бердын политотделјас котыртөм јылыө, қодјас ныр МТС-јас көртчасны кызи көзөјствентехническөй, сиз-жө і политическо-организационнөй руководство центрајасө да колхозныкјас паскыд массаөн веөкөдөлыөјасө.

б. Колхозјасөсө организација боксаө јонмөдөм куөа сувтөдөм мојјасөсө олөмө нуөдныон вермы МТС-јаслыө агрономическөй да техническөй кадрјас паскөдтөг да велөдөмсө бурмөдтөг, медеанын трактористјасөс, урожај идралан гырыс машинајас вылын ужалыөјасөс да механикјасөс, уж дисциплина МТС бердса предпрјавтөјасын да учрежденьнөјасын улысоан вылиөз јонмөдтөг, веөкөдлана кадрјасөсө лүчкјја уж выло сувтөдтөг да сетөм заданыөјас олөмө көртөм збылыө прөвөрајттөг.

СССР-са Централнөй Исполнительнөй Комитет пунктө СССР-са Наркомзем выло да сылөн местнөй органјас выло торја ыжыд кыккүтөм с-хөзөјственинөй вузјасын да техникумјасын ужсө бурмөдөмыө, а сиз-жө кор коммас

рајонјасын да МТС-јас бердын курсјас котыртöмнө агрономическөј, техническөј да политическөј квалификация бригадирјасын да колхозник ударникјасын лептөм могы да велөдөм могыс, талы колө сетны быдсама пöлөс отсөг меставывса сөветјассан да исполнителнөј комитетјассан.

7. Көт ескө откаолюјаслөн ролыс СССР-са вичму овмөсса производствын і вештөма коллективизация победнөја паскалөмөн бөрја планө—откаолюјас көзöны-на $\frac{1}{5}$ жүкөнсө крестьянөн көзөм став мујасын СССР паставын.

Та вöсна СССР-са Централнөј Исполителнөј Комитет шуд:

а) предупредитны сөветскөј став организацијасөс, откаолюјасөс колан выјөз донјавтөмыю көза план тыртөмын да государстволы прöдукция сетөмын. Быд откаолюсөс, коді кутө право пöлзүтчыны государственнөј муөн, быт колө тыртны меставывса сөветөн сылы индөм көза план да објазателствојас государстволы прöдукция сетөм куза;

б) откаолюјас куза, кодјас шыбытчөмаөс спекуляцияө да локыю отказыватчөны ужавны да көзавны најөн водитан мујасө, кызі тајө вөлі откымын рајонјасын Војвын Кавказын,—власт меставывса органјасын колө нуөдны чорыд мерајас, усадба бердса мујасө весиг мырддөмөн, а торја случаяс дырји, кызі медчорыд меранын—ас крајыю ичөтжык мувына местајасө ыстөмөн;

в) ошкыны практикасө буржык колхозјасын, кодјас чорыда вичөдөнн выл шленјасө колхозјасө боосталөм бөрсан. Выл шленјасөс колхозө боостөм вермас лоны сөмын сек, колхозө пырью отка олюыс-кө бура тыртис производственнөј заданнөјас да објазателствојас государстволы прöдукция сетөм куз да сетө колхозө асвыс ебсө да сы вылө воөм көза материал.

8. СССР-са Централнөј Исполителнөј Комитет преду-преждајтө МТС-са, колхозса руководящөј кадрјасөс да

совет власты преданној став колхозникјасс, мыј којдыс чукортгөн да тувсов коза кампанно дырји торја районјасын вермасны на лоны кулаккој саботаж да вредителство. МТС-јас да колхозјас руковсдащөј состав возын суалло мөг—чегны кулаклыо да вредителјаслы саботаж, кодјас орсдөны койдысјас чукортөм, шыкдөны гөрөм да көзөм, нарсно нуждөдөны көзсө мујас јогөстөм мөгыө, жүгөдөны тракторјас да машинајас, шыкдөны вөјасөс.

СССР-са Централној Исполнителној Комитет шуө:

Нубды сещөм јөз выло, кодјас саботерүтөны визму бердса ужјаслы, гусавдөны койдысјас, чивталөны көзан нормас вредителство мөгыө, вредитөны гөригөн да көзгөн, медым сјөн шыкдөны мујасө да чинтыны урожај, нарсно жүгөдөны тракторјас да машинајас, бырөдөны вөјасөс, кызи колхозној собственност таргајтыојас выло, 1932 во август 7 лунса общественној собственност визөм јылыө постановленьө.

* * *

СССР-са Централној Исполнителној Комитет щөктө став исполнителној комитетасы, советјаслы да визму органјаслы. МТС-јаслы да колхозјаслы пырыө-пыржө вужны коза кежаө лөбдчан ужјас выло, пыдди пуктөмөн, мыј сөмын революционној суелун классөвөј враг выло чорыда јосмөдөмөн, согордјисөмө да ударничествоө выл миллионјасөн колхозникөс кыскөмөн, МТС, колхозјас да ужалыө өткаоысјас вермасны совет власт вөкөдлөм улын тырвермөмөн пөртны оломө на возын суалаан мөгсө тувсов коза кампанно плансө зоннас тыртөм куза да урожај кыпөдөм куза.

СССР-са Централној Исполнителној Комитетын председатель М. КАЛИН.

СССР-са Централној Исполнителној Комитетын секретар А. ЖЕНУКИДЗЕ.

Москва, Кремль.

1933-во январ 30 лун.

Ив. № 4738

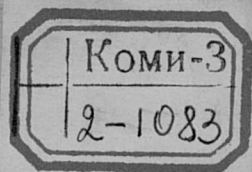
с
г

о
н-
ы
н,
ло
оо
оз-
ео-
су-
ыр-

ед-
л.
кре-
л.

донис 40 ур.

13054

А. А. Яковлев.
Д. Б. Уржумский.
Чолмозов.